

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

CLAUDIUS ROSENHOFF

En Nat paa Frederiksberg Kirkegaard
(1859)
og
En Dag paa Frederiksberg Kirkegaard
(1862)

Med indledning og noter
ved
Egill Snorrason
dr.med. & phil.

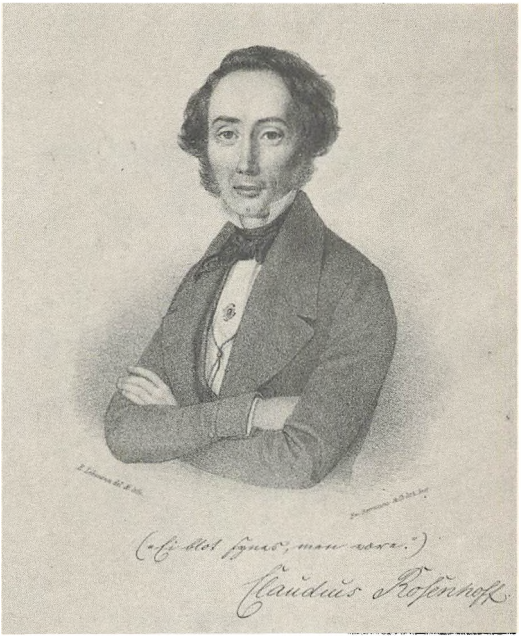
UDGIVET AF
HISTORISK-TOPOGRAFISK SELSKAB
FOR FREDERIKSBERG
1976

CLAUDIUS ROSENHOFF

En Nat paa Frederiksberg Kirkegaard
(1859)
og
En Dag paa Frederiksberg Kirkegaard
(1862)

Med indledning og noter
ved
Egill Snorrason
dr.med. & phil.

UDGIVET AF
HISTORISK-TOPOGRAFISK SELSKAB
FOR FREDERIKSBERG
1976

Det digtsamlingen 1842 medfølgende litografi af Edvard Lehmann (1815–92) efter forfatternes egen tegning.

Udgivelsen af C. C. Rosenhoff's to digte om Frederiksberg Kirkegård sker efter en fornyet venlig opfordring fra Historisk-Topografisk Selskab for Frederiksberg. Jeg havde den 27. november 1957 holdt et foredrag om denne fascinerende, politiske frihedskæmper og poet fra forrige århundrede og har længe skyldt Selskabet et manuskript for foredraget.

Andre gøremål har hindret dette – den nuværende opfordring blev mig derfor en kærkommen lejlighed til at gengælde selskabets venlighed og til samtidig at takke den altid hjælpsomme afdelingsbibliotekar SVEN HOUMØLLER, Frederiksberg Kommunes Biblioteker, samt nulevende medlemmer af Rosenhoff's familie, håndvæverske MARGIT ROSENHOFF, Ordrup, og lektor ARNE ROSENHOFF, Roskilde, for beredvilligt samvirke.

E. SNORRASON

Caspar Claudius Rosenhoff

I øverste etage af hovedbygningen på Alléenberg, i et værelse opfyldt af bøger, papirer, oldsager, himmelkort, så der næppe var plads til ham selv ved bord eller på stol, sad C. C. Rosenhoff (1804–69), »De Fattiges fattige Sanger« i henved et kvart århundrede og fuldførte sin kamp ikke blot for de fattige, men også for ordets frihed i Danmark. Fra 1845–69 var han tvunget til de beskedne forhold her på det støjende forlystelsessted efter at bøde på bøde på grund af politicensurens virke havde knækket hans økonomi.

Inden da havde han levet sit meste liv i Kjøbenhavns Vester kvarter i Lavendelstræde, hvor stedforældrene havde haft til huse.

Men som han selv udtrykker det i 1845, »Dyrtid er det Fader vor, som fra tusind Læber stiger, og jeg Ja og Amen siger, skjønt jeg boer herudenfor«. Vel måtte han opgive sit videre politiske forfatterskab, men en lang række bøger og tidsskriftartikler så lyset i den snævre stue – og den delvise

anerkendelse af sit virke opnåede han ved kgl. pekuniær understøttelse fra 1847 og året efter ved amnesti fra Frederik VII. Vel levede han i stadig angst for at digterlønnen fra majestæten skulle udeblive – men den nåede endog at stige fra 200 til 300 rigsdaler, så nådesakten fra Danmarks Grundlovsgiver glemte Rosenhoff aldrig. Fremover forblev han trods svageligt helbred en sikker støtte for de folkelige grundlovsfester i Frederiksberg Have.
De to her gengivne digte om Frederiksberg Kirkegård er da også et udtryk for hans kærlighed til og interesse for den bydel, hvor han skulle komme til at tilbringe mere end en trediedel af sit liv.

CASPAR CLAUDIUS ROSENHOFF blev født den 18. november 1804 »om Mid: Kl. 12 slet« – han var et søndagsbarn, den næstældste af seks søskende. Han blev døbt i Garnisons kirke den 12. januar 1805. Allerede året efter (28. juni 1806) bliver han iflg. hans egne salmebogsnotater koppevaccineret – en medicinsk-historisk interessant oplysning. Forældrene var generalitetsfyrbøder

JOHAN FRIDERIK ROSENHOFF (1750–1818) og ANNE MARGRETHE NIELSDATTER (1776–1861). Faderen, der skal have stammet fra Holsten, havde været gift tidligere med en MARIE ELISABETH BAY (1745–1803); hun dør 10. april 1803 og allerede 10. februar 1804 gifter faderen sig i Garnisons kirke med Anne Margrethe, der skal være født i Nyboder.

Caspar forbliver imidlertid kun to år hos forældrene; i 1806 optages han i hjemmet hos mosteren ANNE SOPHIE (1766–1832) gift med rugbrødsbager JOHANN CHRISTIAN SEEFELDT (–1824). Seefeldt, der af C. C. Rosenhoff kaldes Christian, har i Dansk biografisk Leksikon fået tildelt sin stedfaders mellemnavn: Frederik; han kendte ikke sit oprindelige navn og heller ikke når eller af hvem han var barn; han var som ganske lille fundet på en slagmark af en bundtmager JOHANN FRIEDRICH SEEFELDT og SOPHIA MARIA født VOLCHSDORFF i Demin; de navngav og opdrog ham som Johann Christian.

Som bagersvend indvandrede J. C. Seefeldt til København, hvor han blev borger og en

agtet bagermester i ejendommen Lavendelstræde 12 (daværende No 90), på hjørnet af Mikkelbryggersgade. Hjørneejendommen var opført 1796–97 for den kgl. staldkarl Lars Johan Skyberg.

I dette hus færdedes Caspar til 1839; de følgende år kom han – af økonomiske årsager til at flytte videre til Lavendelstræde 4 (1840), Kattesundet 18 (1841) og Lavendelstræde 10 (1842–43), indtil han som tidligere omtalt fik sine sidste år på Frederiksberg, i 1844 på Frederiksberg Allé 42 og fra 1845 på Frederiksberg Allé 74, 76.

Når det nævnes her, er det fordi milieuet kom til at spille en rolle i nogle af hans senere bøger, hvori sagnomspundne skarprettere som GOTTSCHALCK MÜHLHAUSEN (1701–61) i Kattesundet, dennes søn GOTTSCHALCK (1747–1807) i Hestemøllestræde og JOACHIM FRIEDRICH WAGNER (1784–1828) i Badstuestræde bruges som vigtige personer i fortællingerne.

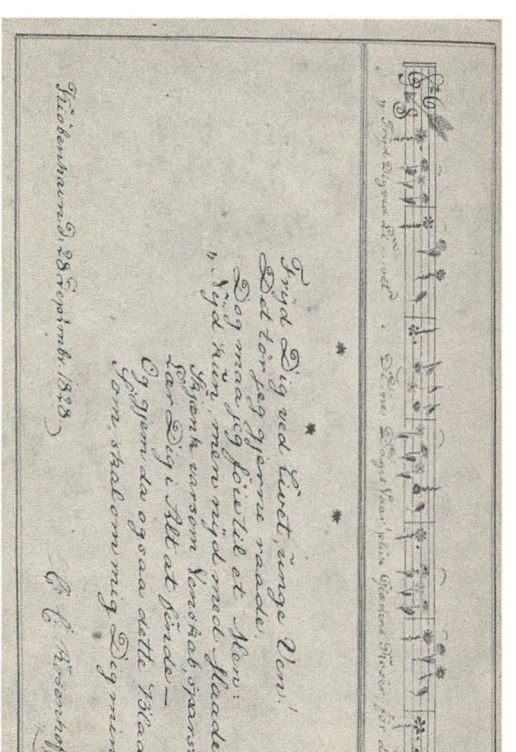
Da bagermesterfamilien var barnløs, tog de ikke blot den toårige Caspar i huset, men et par år senere, da det var gået skævt for bundtmageren i Demin, også dennes datter

CATHRINE MARIE LISETTE, der var født 12. september 1807 i Demin, til sig. De to børn synes at have haft en lykkelig barndom her – de bliver da også gift med hinanden den 10. februar 1831 i Petri Kirke, til hvis menighed generalitetsfyrbøderen hørte.

Caspar bliver til rette tid sat i St. Petri tyske Skole, men efter nogle år, hvor han ikke havde gjort boglige fremskridt, sættes han i SIMON PETER SCHARLING'S ansete pogeskole. Det var tanken at Caspar skulle studere; vel klarede han latinen, men det kneb med græsk'en. Imidlertid kom han under vejr med at plejefaderens forretning var i tilbagegang, og 14 år gammel tages han ud af skolen for at tage del i arbejdet i bageriet. Med regnskab og skriveri hjælper han til, og efter plejefaderens død 14. juni 1824 forestår Caspar bedriften i forening med enken.

Nogen fornuftig økonom havde han aldrig været, og efter nogle år må forretningen opgives, hvorefter han søger at opretholde livet som regnelærer, nodeafskriver og lærer i guitarspil.

Samtidig var han begyndt at skrive vers og

Ikke blot dyrkede C.C. Rosenhoff musik, men han komponerede også, ligesom han havde en smuk håndskrift. Nodeblad i familiens eje.

fortællinger, når han da ikke kastede sig over snedkereren og klistren, såre fingernem som han var.

I Overskou's *Maanedsroser* får så Rosenhoff i juniheftet i 1827 sit første arbejde »*Rødvinen, en original Fortælling*« trykt; og endnu samme år får han adskillige andre fortællinger optaget dels i *Maanedsroser*, dels i Lahde's *Ossian*. Alle blev de trykt under pseudonymet R. Claudius – en sikkerhedsventil, han kom til at anvende gennem årene fremover. Han skjuler sig også under pseudonymer som: Adler Omar, Osmund Symmachus Birk, C. Aspar Courosa, A. Cramer, Dr. Nic. Jodocus, J. F. Møller, C. Rosen og Chr. Seefeldt.

Indtil videre klarede Rosenhoff sig nogenlunde økonomisk; han var nøjsom, og plejeforældrene havde testamenteret han ejendommen i Lavendelstræde. Men manglende indsigt i skatter og afgifter og ufornuftig henstand med lejerbidrag tvinger ham 10. september 1839 til at sælge ejendommen, da rådstuearkivar CHRISTIAN MICHAEL WINTHER (1780–1868) som ufyldestgjort panthaver »ved sin Trædskhed« gennem-

tvinger tvangsauktion. Rosenhoff prøver – forgæves – at få Orla Lehmann til at hjælpe sig, samtidig med at denne også skal tage sig af et Rosenhoff da truende censurpåbud. Det lykkes ikke, og da gæld og omkostninger ved auktionen var klarede, havde ægteparret Rosenhoff med dets tre børn kun 52 rigsbankskilling tilbage.

Men inden da havde han påbegyndt en yderst flittig skribentvirksomhed; han havde skrevet *Fortællinger og Digte, Skizzer og Scener af Folkelivet i Kjøbenhavn,* om *Russisk Snue,* om *Mæslinger* og om *Blomstersproget.* I *Nytårsgave for 1838* skriver han sammen med kendte forfattere som CARL (ɔ: Carl Brosbøll), der her offentliggjorde novellen *De To Studenter* og bryggersønnen H. (ɔ: FRANTZ JOHANNES HANSEN, kaldet »Fine Hansen«) noveletten *Amors Skjermydsler.*

I april 1831 er Rosenhoff blevet medredaktør af *Allernyeste Skilderie af Kjøbenhavn* og her skriver han de følgende tre år til bladets ophør det meste af bladets digte og prosaartikler. Let og ubunden var hans stil – et forbillede havde han i MATTHIAS CLAUDIUS (1740–1815), den berømte »Wandsbecker

Bote«. Men snart påvirkes Rosenhoff af den samtidige tyske oppositionelle og reformvenlige litteratur. Hans forfatterskab i de følgende år kommer til at »forene oplysningstidens dydige borger med den modige frihedssangers og den sociale fremskridtsmands«.

I 1835 begynder hans egentlige politiske forfatterskab. Landets skribenter var plagede af trykkefrihedsforordningen af 27. september 1799, hvorefter censuren ikke skulle gennemføres, men at »den, der i trykt Skrift tilskynder eller raader enten til Forandring i Regeringsformen eller til Opstand mod Kongen . . . skulle have sit Liv forbrudt. At laste, forhaane eller at søge at udbrede Had og Misfornøjelse med Forfatningen eller med Kongens Regering enten i Almindelighed eller i enkelte Handlinger straffedes med Forvisning . . . Blev en Forfatter dømt for Overtrædelse af Forordningen, maatte han i Fremtiden ikke lade noget Skrift trykke, førend det havde været forevist Stedets Politimester og af ham forsynet med Paategningen: Maa Trykkes«.

Den fingernemme C.C. Rosenhoff formåede også broderiets kunst. Dette lille bind er endnu i familiens eje.

Alle aviser og journaler samt periodiske blade og skrifter under 24 ark skulle tilstilles politimestrene, der derved kom til at håndhæve den censur, som Struensee midlertidigt havde prøvet at ophæve. Havde blot ministerlægen som i vor nuværende grundlov fået indføjet den vigtige passus, at »enhver er berettiget til ved trykning at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar

for domstolene«, så havde Danmark aldrig oplevet den unødige »pressefrækhed«, som kronprinsen, den senere Frederik VI var så angst for.

Fra 1825–37 måtte således psalmisten Grundtvig under censur, og 1837 tog Hohannes Hage sit liv på grund af en dom på livslang censur efter et skrift om *Oversigt over Europas Historie i 1835*, der delvis havde været trykt i det liberale ugeblad *Fædrelandet*.

København, der i de år var en by på godt 100.000 indvånere, havde da af journalistiske publikationer: *Berlingske Tidende, Adresseavisen, Politivennen* og *Kjøbenhavns Skilderie*. Senere kom *Kjøbenhavnsposten* og *Fædrelandet* ved Liunge, Gjødvad, Orla Lehmann, J. Hage og C. N. David – samt en række mere sensationsprægede som *Raketten, Raketten med Stjerner, Sandhedsfaklen, Corsaren, Lynstraalen, Skærsilden* og Heiberg's *Flyveposten*. Som M. A. Goldschmidt formulerede det: »han skrev blot for Justitsraad Reiersen [Censor] og Medlemmerne i det kgl. danske Kancelli«.

I januar 1835 forelå der imidlertid sandsyn-

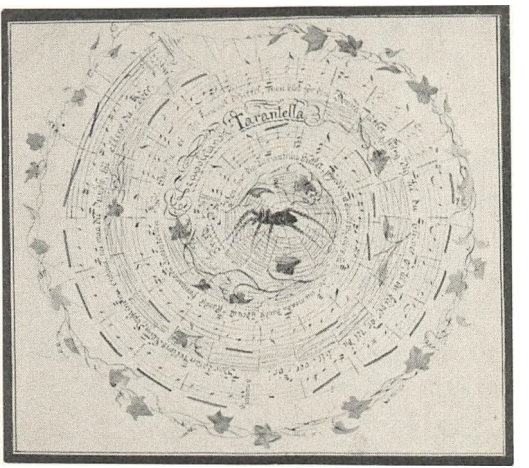
lighed for at trykkefriheden ville blive indskrænket yderligere, hvorfor 572 borgere ved en af H. N. CLAUSEN forfattet adresse henvendte sig til FREDERIK VI, som i sit svar af 26. februar erklærede: »ligesom Vor landsfaderlige Opmærksomhed stedse har været henvendt paa at bidrage Alt, hvad der stod i Vor kongelige Magt, til at virke for Statens og Folkets Vel, saaledes kan heller Ingen uden Vi alene være i Stand til at bedømme, hvad der er til Begges sande Gavn og Bedste.« Muligt har førsteministeren P. C. STEMANN, støttet af »Halvhedens Mand« den retslærde A. S. ØRSTED, formuleret skrivelsen; men borgerne glemte aldrig Majestætens: »Vi alene vide«.

Der var dermed lagt op til strid – og Rosenhoff havde allerede 1835 lagt op til det i sit digt *Riimbrev til Anselmus,* hvor han bl.a. skriver:

»Naar Pressen bruges ei, man den misbruger.
Men overhoved gjör ei Navnet Tingen,
En Smule Blæst er bedre end slet ingen.«

Fra 22. juli 1835 påbegynder Rosenhoff udgivelsen af *Den Frisindede, et Ugeblad af*

blandet Indhold, der dog senere udkommer to gange ugentlig. Mindre end en måned senere (7. august) påtager han sig tillige udgivelsen af *Concordia, et Ugeblad af almeeninteressant Indhold* udgivet af den typografiske Forening samt fra midten af samme måned (16. august) redaktionen af *Dansk*

Denne fint formede akvarel og den kunstfærdigt tuschtegnede nodeopstilling har C.C. Rosenhoff også lavet. Den handler om tarantellen, hvis bid kan forårsage dødelig dansemani, sml. den anførte reference fra H. E. Sigerist: Civilization and Disease, New York 1945, s. 216–26.

Billedmagazin, et Skrift for underholdende Skildringer af Verdens Mærkværdigheder og Alt, hvad der har Hensyn til Historie, Naturen og Konsten, udgivet af R. N. Nielsen. Og ydermere klarer han at hjælpe Frederik Barfod med dennes *Det forenede Velgjørenhedsselskab!*

Billedmagazin'et klarede sig to år, *Concordia* i fem år og *Den Frisindede* i hele tolv år – til udgangen af 1846, hvor censurfriheden fra 3. juni bevaredes fremover for skrifter under 6 ark.

Den Frisindede fylder han næsten selv med stof, men hans kritik af administrationen, og hans almindeligere ytringer af uforbeholden opposition indbringer ham efterhånden både beslaglæggelser af bladet, bøder og censur; kun i korte perioder bruger han stråmænd som ansvarshavende, dertil var hans ærlige sindelag for stort.

I 1837 bliver han frifundet for i No. 26 og 33 af *Den Frisindede* at have skrevet artiklen *Den 1. October,* hvor han ytrer tvivl om kongens ordholdenhed over for stænderne og *Om at sætte ondt Blod,* hvor han ytrer utilfredshed med regeringen. Censor, assessor

Christian Reiersen (1792–1876) får tilmed en næse for utidig kritik.
Men da Rosenhoff det følgende år forsvarer sin artikel *Om at sætte ondt Blod,* (No 33) frifindes han; dog må han betale sagsomkostningerne.
I 1838 får han til gengæld bladets oplag tilintetgjort efter at have skrevet om *Dronning Victoria's Vellevned!*
I 1839 får han en bøde på 200 rigsdaler og censur et år for artiklerne *Testamentjageri* og *Dr. Rothe's Oplysninger;* Rothe havde gjort sig skyldig i selvplacering som universalarving i en formuende borgers testamente.
1840 får Rosenhoff en bøde på 300 rigsdaler og censur i to år for i No 9, 12 og 16 at have skrevet *Reformværket, Nu er det Tid* samt *Folkets Tillid og Kongens Oprigtighed.*
Her havde han bl.a. skrevet »at den kunstigt combinerede Statsmaskine ved Kongeskiftet har erholdt nogen ny Smørelse« og »vor kostbare af rask Forretningsgang hæmmede Skrivestueforvaltning staar forladt af den offentlige Mening«.
Samme år fik han yderligere to gange bøder på 200 rigsdaler samt censur hver gang et år

for dels at skrive om *Pengene blive i Landet* (No 72), det var de dyre kroningsudgifter han var efter, dels om *Frihed – Sandhed – Begrænsning*, hvor han beskylder regeringen for at have lagt »Fodangler og Faldstrikker« for den liberale presse – samt i No 87 om *Hvad kan det hjælpe* – et digt om ændring af statsforfatningen.

1842 går det galt igen. Vel havde han taget sin søster MARIE ELISABETH (1809–) som ansvarshavende medredaktør, men et par artikler om *Orla Lehmann* (No 9) og *Opskrift til en Kraft=Suppe* (No 10), hvor han påtaler højesteretsdommen over Lehmann samme år som uretfærdig og kommer med usømmelige ord om Kongeloven og den herskende trykkefrihedslovgivning, bibringer ham en bøde på 400 rigsdaler samt censur nu i fem år. Disse to digte blev dog 1843 – iflg. Erslew – frifundet af den kgl. Landsover- samt Hof- og Stadsret.

En artikel om soldatermishandling *Atter en Pryglescene* (No 107) medfører mortificering af de bragte udtalelser – samt en bøde på 50 rigsdaler.

Da han to år senere skriver om en kaptajns

simple udtryk under en militærmanøvre, frifindes Rosenhoff, og sagens omkostninger ophæves. Der er ved at indtræde et tidsskifte. Mens Carl Ploug, der ville det samme som Rosenhoff, som under pseudonymet Poul Rytter blev båret frem af tidsbølgen som Studenterforeningens selvskrevne enehersker, så løb Rosenhoff på grund kun et par år før Ploug, der i de første rækker af sit sejrende parti, kom til magten og fik sin borgerlige existens betrygget samtidig med sit litterære ry.

I 1844 skriver Rosenhoff digtet *Bruser Stormen vildt i Egens Krone . . ,* der den 3. august skulle have stået i *Den Frisindede.* Digtets første fire vers fik lov at stå, men det femte:

»Naar maaske det frie Ord forstummer,
Tør ei tolke Folkets Haab og Trang,
Da skal trøste os i al vor Kummer,
at foruden Ord er ogsaa Sang.
Hvert et dæmpet Suk fra tause Nord,
Det er Sange – Sange uden Ord.«

Censor strøg det – og dog stod alle fem vers tre dage senere i *Fædrelandet,* hvilket ikke var censurbelagt. Var det primært blevet

trykt i *Fædrelandet,* ville det femte vers alligevel – som det kendes fra talrige exempler fra den tid – være blevet nægtet optagelse i et censurbelagt tidsskrift som *Den Frisindede.*

Som Fr. Barfod ved Rosenhoff's død skriver: »Der skulde et høilydt Kald og en grundfast Overtydning om, at man kun derved opfyldte sin Borgerpligt, til i tolv Aar omtrent hveranden Dag at føre saadanne Kampe med »Censuren, den forvorpneste af alle Pavedømmets sindrige Opfindelser« . . . Det var Friheden, der kaldte dem, og Borgerpligten, der drev dem«.

Kampen blev Rosenhoff for ulige – og tilmed havde han 17. juni 1841 mistet sin »trofaste, retskafne« hustru; hun havde Pinsemorgen den 30. maj samme år født en dødfødt dreng – som Rosenhoff angiver »som Følge af Skade og Ærgrelse over Trykkefrihedsactionerne, navnlig Sags Anlæggelse mod Gjødvad & Ploug.« Hustruen blev begravet på St. Petri Kirkegaard (No. 133) den 21. juni – og kom til at hvile sammen med en datter (*3/3, † 6/3 1832), en

søn Orla (*15/5 1839, † 1/1 1841) og den 30/5 1841 dødfødte søn.

Allerede et halvt år senere gifter Rosenhoff sig den 16. november 1841 i Petri Kirke med PAULINE JACOBINE JACOBSEN (*14/5 1809, † 24/2 1879), datter af købmand JACOB MOSES JACOBSEN (1771–1828) og EVA GUMPERTZ (1781–1865).

Året efter udgiver han – uden større økonomisk succes *Noveller, Digte og Humoresker, I-II* (oprindeligt i 8 hefter fra 1840–42) med forfatterens portræt; det er snarere et udvalg end en egentlig samling af hans mange skriverier. Trods J. L. Heiberg's spottende karakteristik af Rosenhoff i *En Sjæl efter Døden* (1841) får Rosenhoff dog selv tre digte med i Heiberg's anatologi *Eet Hundrede lyriske Digte* (1842). Forbindelsen mellem de to skønånder havde stået på siden 1838, hvor Heiberg var blevet kritiseret i *Den Frisindede* for sit *Fata Morgana,* skrevet til det kgl. Theater den 28. januar på Frederik VI's fødselsdag. Da Heiberg stod i forstuen for at skulle ud på en ridetur, kom *Den Frisindede* ind ad døren; Heiberg kiggede digtet igennem, hvorpå han rev et blad ud af sin

tegnebog og uden at betænke sig nedskrev han følgende:

»Til Riimbrev-Skriveren i »Den Frisindede« Nr. 13.
At »Fata Morgana« Dig ei behager,
og at i det Hele Du Perler vrager,
er utroligt, men Skylden er ikke min,
Thi Skjøndt en Perle jeg har foræret,
saa har det dog aldrig min Hensigt været,
At ville kaste Perler for Sviin«.

Heiberg bragte selv svaret hen til *Dagen*, hvor det kunne læses næste morgen. Selv påbegyndte han derefter ubekymret sin ridetur, som intet var hændt. Det er lige så typisk som karakteristisk for begge skønånderne, at Heiberg var med til sammen med H. C. Ørsted at skaffe Rosenhoff en kongelig økonomisk understøttelse i 1847 – og at Rosenhoff den 29. juni i 1854 spiste til middag (trøffelpostej!) hos Heiberg's, hvorefter de begge gav sig i lag med et emne, der begge drog dem: astronomien. De beså kikkerter og astronomiske instrumenter – skriver Heiberg – drak Thee og Toddy og hjem gik Rosenhoff med roser til kone og

Stokken med kikkert i, som Rosenhoff modtog fra Heiberg, sml. billedet side 37, hvor Rosenhoff sidder stolt med den. Stokkehovedet kan skrues af, og øverste afskruelige del kan benyttes som kikkert. Stokknappen har indgraveret: J. L. Heiberg. I familiens eje.

datter. I familien Rosenhoff's eje existerer endnu den stok med kikkert i skaftet, som Heiberg skænkede Rosenhoff ved anden lejlighed.

Men trods hjælp og opmuntring magtede Rosenhoff ikke at klare alle de mange bøder foruden sine forpligtelser over for kone, fem børn, sin gamle mor og et par søskende. Abonnentantallet var faldende, familien forøgede sig og hans helbredstilstand var svigtende; han får her koldsindig lægelig støtte af den ambitiøse stadsfysikus, dr. med. BØRGE ANTHON HOPPE (1796–1865); som Rosenhoff beskriver det i et brev til Orla Lehmann (19/11 1846): »En fattig Oppositionsjournalist burde *neppe* gifte sig – det er et »letsindigt Ægteskab«; – men er han tillige Digter, skulde han *bestemt* leve og døe som Pebersvend.« Han har en gæld på 500 rigsbankdaler; to år før har måttet flytte til en dårligere bolig i Frederiksberg Allé (omend hans post stadig »modtages i Mikkelbryggersgade Nr. 99, 1ste Sal«) – da Lehmann ikke ser muligheder for at hjælpe ham trods pantefogden, overassessor NIELS MØLLER SPANDET's ædelmodighed. Denne

(1788–1858), der var kendt for en misbilligelse han havde fået fra overretten, da han ikke ville godkende dommen over Grundtvig i 1826, og havde vist mildhed ved Blok Tøxen's og Orla Lehmann's fængselsstraffe, så sig nødsaget til at foreslå Rosenhoff at gå i fængsel for at sidde de mange bøder af. *Det* kunne Rosenhoff ikke; han ville hellere opgive *Den Frisindede* end gå i fængsel – og fra 1846's udgang opgav han bladet.

Han havde gjort sin indsats – men andre som Ploug og Lehmann kom til at høste udbyttet. Dog opnåede han 1848 amnesti ved Frederik VII, hvorved virkningerne af alle tidligere afsagte domme bortfaldt.

Under Frederiksbergtiden udsender Rosenhoff en lang række bøger, komedier, vaudeviller foruden skrifter om forfærdigelse af musikinstrumenter, om astronomi, om tavlekunster, om male- og tegneanvisning, om søhelte- og spøgelseshistorier, en *Håndbog for Due=Elskere* m.m.

I *Bissekræmmeren,* der udkom 1848, er hovedpersonen Johannes en nærmest selvbiografisk skildring. Endnu står på titelbladets bagside: »Maa trykkes, C. Reiersen« –

men en versificeret subskriptionsindbydelse for 1847 med samme citat måtte udgå.

»O Frihed, søde Frihed! Du Lysets Bundsforvandt!
Vi Paradiset tabte, men Haab om Dig vi fandt.
Lad kun Cheruben stande for Edens lukte Dør,
Hiin Have blomstrer atter, langt skjønnere end før!
Os Frihed aabner Adgang, og Naade gaaer for Ret
. . . «

således begynder den »dramatiserede« digtning med en monolog af Johannes, der må gennemgå så grusomt meget, før helten endelig genvinder sine til Fanden pantsatte Haab, Kjærlighed og Erindring. Til gengæld udånder han til sidst, men når dog inden dødens favntag at istemme:

»Ja, *troe* jeg kan, som forhen, foruden slavisk Frygt,
Og *haabe* kan jeg atter på Herrens Naade trygt,

Og *elske,* o, jeg elsker Alt, hvad mig her var kjært,
Jeg elsker hvo mig hader, han elske har mig lært.
Klart kan jeg nu *erindre* hvert Afsnit af mit Liv:
Min Dyd var ufuldkommen; min Svaghed, Gud, tilgiv!
Jeg kunde ikke bære en Samfundsordens *Tvang* –
Jeg ledte efter *Frihed,* hvor Frihed findes ei,
Og ville Canaan søge, men skyede Ørknens Vei . . .
Det bliver mørkt omkring mig . . den blanke Stjerne svandt . . .
O Frihed, søde Frihed! Du Lysets Bundsforvandt!
(døer).«

Digtningen bragte ham hverken økonomisk succes eller litteraturens laurbær; men Rosenhoff fortsætter ufortrødent. I 1849 kommer enaktskomedien *For megen Lykke,* der blev opført nogle gange på Casino fra 30. november. Det følgende år kommer en dramatisk spøg *En Tycho Brahes Dag* og to år

senere *Lyst og List i Nyboder*, en vaudeville til Tivoli; Heiberg fandt den slet.

I 1854 får Rosenhoff under pseudonym af Lygtemanden udgivet sin: *Mysterier fra Cancellibygningerne*, udgivne af C. ASPAR COUROSA. Det er i denne bog, han udnytter sin viden om de tidligere nævnte skarpretterfamilier, der havde bopæl nær barndomshjemmet. Bogen er både spændende – og udstyret med tidstypiske træsnit af P. C. KLÆSTRUP – udført af xylografen ANDREAS FLINCH.

I 1857 kommer romanen *Verdens Dom*, hvor bl.a. den teologisk interesserede, stærkt pietetiske overmedicus ved Frederiks Hospital FREDERIK LUDVIG BANG (1747–1820) kritiseres for sin tendens til at opgive patienterne og hellere spille præst overfor dem i stedet for som »den ædle Dr. [Rudolph] BUCHHAVE« (1737–96) at behandle dem til det sidste. At Buchhave's nellikerods terapi ikke kunne stå mål med Kinin som feberstillende middel havde Rosenhoff nu nok ikke forudsætninger for at vurdere! Om disse to skikkelser har indenfor de seneste år lægerne NORRIE og AABERG gjort rede.

Samme år udkommer også *De Fattiges fattige Sanger,* et digt i 27 sange, om den stakkels Victor's genvordigheder med både kærlighed, rival og duel; men rivalen, der får dræbt Victor i duel, ender efter alle de bedrag, han har gennemført for at opnå den elskede Alfrida fra Victor, med at tage sit eget liv – og Rosenhoff slutter bombastisk:

»Naar Frihed overlever os
Kan Manden roligt ende!«

På Jægerspris findes i Grevinde Danners bogsamling et exemplar af denne bog indbundet i elfenbensfarvet silkebind.
Dedikationen deri er typisk for både forfatter og xylograf:

»Naadige Fru Grevinde!
Vor allernaadigste Konges ophøiede Gemalinde tillade vi os at sende dette vort lille Arbeide. Deres Naade er som folkebaaren frihedselskende og saaledes for Hans Majestæt, vor folkekjære Konge, en Støtte for vor unge Frihed. Derfor tillade vi os herved i dybeste Ærbødighed at tolke Dem vor

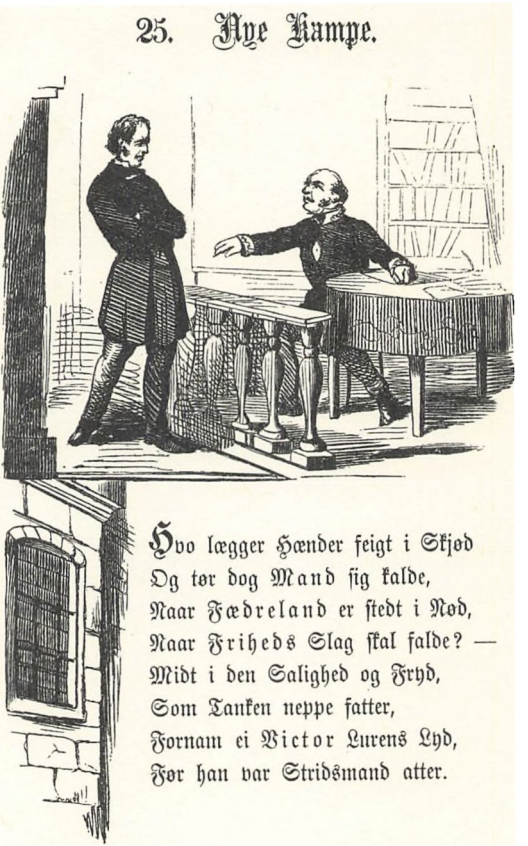
En Skarpretters Ligſteen paa Petri-Kirkegaard i Kjøbenhavn.

„Her ſeer man Skarpretteren afbildet iſærd med at erpedere en Misdæder. Han ſvinger Sværdet — netop Sværdet, lille Eduard! — over Staklens Hoved. Da Malere og Billedhuggere ikke retvel kunne afbilde en fremſtridende Handling, men maae faſtholde et enkelt Moment, ſaa ſeer man naturligviis ikke ſelve Executionen. Den har Englænderne fuldbyrdet. Thi, formedelſt Tilfældets Ironi, ſom man kalder det, ramte en Bombe i 1807 Stenen og ſpaltrede den netop ſaaledes, at Delinqventen ſkaanedes, hvorimod Skarpretteren blev halshugget, hvad Afbildningen ogſaa viſer.

Illustration fra »Mysterier fra Cancellibygningerne« (1854).

Forlægget til illustrationen side 32 ses på gravstenen, der endnu findes på Sct. Petri Kirkes mur ud mod Nørregade. Den er mindet om mester Erhardt Kock (død 29.6.1659) – tilmed en af de første «ærligt» begravede skarprettere.

Side fra »Da Fattiges fattige Sanger« (1857).

Taknemmelighed, forhaabende, at vort lille Arbeide hos Deres Naade vil møde en venlig Modtagelse. Deri søge vi vor bedste Løn. Kjøbenhavn i December 1856.
Allerærbødigst
Claudius Rosenhoff, A. C. Flinch.«

Pudsigt nok var Grevindens yndlingslæsning Bulwer, hvis stil hun nød i den førnævnte censor, assessor Reiersen's oversættelser; i sit censorembede havde han ofte været udsat for angreb og spot, men rent personligt måtte de fleste i ham erkende en velvillig og ikke-uforstående personlighed. Af senere arbejder fra Rosenhoff's hånd kan nævnes fortællingen *Den sidste Solstraale* (1866), hvor han igen tager fat på en lægeskikkelse: den for sine frenologiske og frimurerinteresser kendte læge CARL OTTO (1795–1879).
Sine sidste år, hvor han var noget hæmmet af døvhed, lever Rosenhoff stille og tilbagetrukket – puslende med sine tidligere nævnte oldsager, instrumenter, himmelkort, laterna magica, stene og allehånde andre snurrepiberier. Han interesserer sig for la-

terna magica-problematikken i *Den virkelige Faust og Phantomerne* (1864) og en halv snes år tidligere får han på Flinch's forlag udgivet *En Silhouetteur, Rhapsodie med mange sorte Portraiter,* en bog på 260 sider under pseudonymet C. Aspar Courosa. Det er en slags lærebog i physiognomik og psalistik: »En Skygge er det svageste, men desuagtet det troeste Billede af Mennesket i Prophil, hvor alle Characteertræk udtale sig tydeligst.«

Bogens tekst ledsagedes af 36 originale af Rosenhoff udførte skyggebilleder, velignende og undertiden også bedske i deres karrikerende karakteristik. En af hans silhouetter var så vellykket, at da den efter stikning i kobber blev hængt op i en københavnsk boghandlers udstillingsvindue, måtte politiet af trafikhensyn skride ind mod forevisningen.

Undertiden angives Rosenhoff som forfatter til *En Faders Testament til Sønnen;* men det skyldes forfatteren til *Min Broders Levnet* CARL BAGGER (1807–46) og står i dennes *Samlede Værker* (1867:463). Rosenhoff skrev

Daguerrotypi fra C.C. Rosenhoffs sidste år i Alleenberg. I familiens eje.

ganske vist *Hvad skal jeg først lære min Søn* (Digte, 1835:48).

I øvrigt skrev han i 1854 *Confirmandens Liv* og *Confirmandindens Liv*- et par »fysiologiske« håndbøger på 16 sider i kvart med billeder af P. C. Klæstrup.

I 1873 udsendes Rosenhoff's *Udvalgte Digte* med forord af Carl Ploug; men end ikke denne lille samling har kunnet redde hans navn fra glemsel.

Endnu 8 dage før sin død skriver Rosenhoff de få linjer om dronning Caroline Mathilde, med hvilke No 3 af *Skandinavisk Folkemagazin* for 1869 begynder.

En lungesvindsot krævede hans liv tirsdagen den 19. januar og søndagen den 24. januar 1869 fulgte et overmåde talrigt følge kisten til graven på Frederiksberg Kirkegård (3. afd. No 115). Søndagsbarnet, hvis skæbne ikke kom til at svare til, hvad man ellers håber for søndagsbørn, opnåede altså heller ikke at komme til at hvile ved siden af alle sine kære. Hans anden hustru og flere af næste generation hviler dog i samme gravsted.

Som han selv poetisk har udtrykt det:
»Salig er enhver, som *haaber;* mere salig
hver, som *troer;*
Dog mest salig hver, som *elsker* paa den ha-
defulde Jord.«

Noter:

Digtsamlingerne *En Nat paa Frederiksberg Kirkegaard* og *En Dag paa Frederiksberg Kirkegaard* blev udgivet henholdsvis 1859 og 1862; fra 1845–69 havde C. C. Rosenhoff bopæl på Alléenberg (sml.: Petersen: Gamle Minder fra Frederiksberg og Vesterbro. Frbg. hist.-top. Selskab, 1953: 69, 158 og Ebstrup, E. & Sv. Houmøller: Frederiksberg Billeder, ibid., 1963:225–26.), og han havde derfor nem adgang til Frederiksberg Sogns Kirkegaard. Denne, den anden Kirkegaard ved Frederiksberg Runddel (Tholle, Joh.: Den stille Haves Historie, Frbg. hist.-top. Selskab, 1961:13 ff) var sammen med kirken blevet indviet Helligtrekongers dag 1734. En tidligere kirkegaard havde ligget på stedet for bygningen for begravelsesvæsenet. Kirkegården af 1734 blev med årene for lille og i 1764 udvidedes den mod øst med et stykke »Høe-Mark«. Men det blev ikke nok; tidens stigende hygiejniske krav (sml.: J. Tholle side 31) krævede de døde begravet uden for kirkerne – et problem bl.a. Christian VII personligt havde interesseret sig for (sml.: Kgl. Forord. af 29. april 1771 og Snorrason, E.: C. G. Kratzenstein, 1974:130) og i 1824 udvidedes kirkegården derfor med en »2. afdeling,« i 1838 med en »3. afdeling I« og 1854 med »3. afdeling II«.
De senere udvidelser 1865, 1909, 1912, 1918, og 1928 har ikke betydning for Rosenhoff's nævnte to digte. Udviklingen er på forbilledlig vis skildret af Johannes Tholle i Den stille Haves Historie, Frbg. 1961 og Sven Houmøller i Paa Vandring i den stille Have, Frbg. 1959 (begge udgivet af Frbg. hist.-top. Selskab som: Frederiksberg ældre Kirkegaard I og II).

En Nat

paa

Frederiksberg Kirkegaard.

Elegiſk ſatiriſk Digt

i

forſkiellige Sange.

Af

Claudius Roſenhoff.

„— der er godt at vare!"
Chr. Wilſter.

Kiobenhavn.

Boghandler A. Levy's Forlag.

Trykt hos J. Davidſen.

For Midnat.

Alvor! — det er længesiden,
At lidt Borgerret Du nød;
More — more vil sig Tiden,
Tænker ei paa Grav og Død.
Hvi vil da bag Kirkemuren
Jeg fra Larm mig snige bort,
Og, skjøndt Mængden ønsker Duren,
Slaae den triste Moll-Accord?

Dog, det vil jeg ikke heller;
Ei med Suk jeg gaaer omkring
Her, hvor smukt hver Steen fortæller
Lutter glædelige Ting.
Hvor sin Læsning man begynder,
Intet Sted paa Brættet staaer:
„Her neblagde man en Synder
Atter blandt fortabte Faar."

Nei, hver Dyd — vi burde have —,
Fremfor alle Trofaſtheb,
Dækkes her af Kors og Grave,
Sover ſødt i ſalig Fred.
Evig Længſel, evigt Minde,
Gjenſyns Haab og bittert Savn
Kan med gylden Skrift Du finde
Ved de Hedenfarnes Navn.

Tør Du ikke længer haabe,
Svigter Dig Din Barnetro, —
Søg om Kjærlighedens Kaabe
I de Dødes tauſe Bo!
Her ſin Flig den veed at række
Over Alt hvad ſænktes ned,
Skjuler med et Blomſterdække
Syndernes Mangfoldighed.

Derfor har jeg heller ikke
Fjernet mig fra Livets Støi,
For med taarevædte Blikke
Her at gaae fra Høi til Høi.
Frø og freidig vil jeg ſkue
Hvert Trophæ for Dødens Drot;
Han — jeg veed nu — under Tue
Gjemmer kun, hvad der er godt!

Nær om Kirken da begynder
Nu vor natlige Revue. —
Hiſt en Marmorbog forkynder
Laurens Seir bag Birkens Ly.
Muſerne og Themis ſtrede
Om hans Gunſt — kun kort den var!
„Trolddom" ſkrev han, og den lede
Atropos hans Livstraad ſkar!

Hil Dig, lykkelige Døde!
Vinket viſt i rette Tid.
Ikke mere ſkal Du møde
Nu til Brødres Kiv og Strid.
Muligt, hvis Du havde levet,
Friſtet af den lette Luft,
Selv tilſidſt Du havde ſkrevet
Vaudeviller os af „Duft."

Bort med Sagn om „ſorten Kjælder",
Hvor ei Stjerner trænge ned!
Her, hvor Taarepilen hælder,
Hviler han, ſom aldrig græd.

Ved de sidste Aftenluer,
Ved den blanke Maanes Skjær,
Uden Skilt Instinctet skuer:
Lars Mathiesen lagdes her!

Her man ristet har hans Rune —
Døden lod „slaae lige til."
Hvor er nu hans Skjæmt og Lune,
Vittighed og — Abespil?
Store Mænd for os har levet,
Gik, før han, al Støvets Vei,
Og i Sand blev Mindet skrevet,
Mens vor Bært vi glemme ei.

Ha! hvad skimter hvidt derhenne?
Spøger det bag dunkle Gran?
Fule Aand! Du ikke gjenne
Mig fra Valborgs Gravhøi kan.
Seer man dog ei tidt i Landet
Lygtemænd paa Kunstens Sti,
Og hvad er det Meste Andet
End — moderne Spøgeri?

Blide Maane, Sværmerinde!
Det er Dig, som spøger kun ...
Var vel mangen Kunstnerinde
Elsket, savnet her som hun?
Savnet? Anna! hvorfor savnet?
Er man nu blot net og nem,
Vinder snart man Kunstnernavnet, —
O, vor Tid har nok af dem!

Før jeg ret til natlig Stævne
Her med Aander samles skal,
Lad mig tvende Præster nævne
Fra den gamle Kunstnerhal.
„Store" ei, men jevne, gode,
Fordringsløse begge To — —
De i Manddomskraft forlode
Scenen i hiin gyldne Ro:

Da en „Prinds af Danmark" ikke
Sagde: Her skal Skabet staae!
Da ei Hoftheater-Skikke
Bragde Makværk til at gaae, —

Da ei Vaſer, Skramlerier
Blændede den grove Sands,
Og ei Flue-Melodier
Lønnedes med Klap og Krands. — —

Waltz! Du ſynger ikke længer
Smukt for os om „Faure Ord!"
Cetti — Mozarts Fuglefænger —
Fangen er af ſorten Jord!
Hiin for tidlig gik, desværre!
Denne muligt lidt for ſeent — —
Dog, at trættes med Vorherre,
Nei! det har jeg ikke meent . . .

Aftenſtjernen meer ei tindrer,
Ned alt hælder „Freias Rok";
Hvert et Stjerneblink erindrer:
Fabers Huus har Kamre nok!
Og man kappes dog herinde,
For bag Muren, hvid og lang,
Første Plads til Støv at vinde —
Er i Dødes Rige Rang?

Ja vist saa! — Til Konge-Reſter
Har vort Pantheon det bragt;
Overpræſt for alle Præſter,
Digterkongen her blev lagt.
Monument os ei fortæller,
At Charlotte hid ham bød, —
Det behøves neppe heller,
Thi han er dog ikke død.

Nei! saalænge danſke Lunde
Nævnes tør ſom fagreſt Plet, —
Og saalænge danſke Munde
End beholde Stemme-Ret, —
Og saalænge Nordens Guder
Ikke døe i Dannevang,
(Om end Fenrisulven tuder):
Lever han, ſom dem beſang!

Vend Dig, Tanke, fra det Høie!
Tuen er dog intet Bjerg — —
Hvad ei vandt en Kjæmpes Møie,
Vindes tidt af ſvageſt Dverg.

Jeg en Kunſt blandt Kunſter kjender,
Stundom let, men ofteſt ſvær,
Tabes, gribes let af Hænder, —
Den: at vorde populair!

Han, ſom paa de Dødes Ager
Hviler ved vor Adam nær,
Han var kun en „Kukkenbager";
Men han var høiſt populair.
Olding! huſk paa Brylupsdagen,
Og begræd da Mandens Savn,
Han, ſom bagte Krandſekagen,
Malte Dit og Brudens Navn!

Mon dervore Banen ſtøier
I en evig Rundgang fort?
Eller „Knud gjør flere Løier",
End paa Jord han alt har gjort?
Sov kun ud, og tab afſyne
En ideeløs Slægts Bedrift!
Nu, o Rahbek! maa man lyne
Med bengalſke Flammers Skrift.

Bliv herinde, bliv herinde!
Kun i en poetiſk Ruus
Saae vi reiſt et Digterminde
Af dit gamle „Bakkehuus.“
Vore practiſk-kloge Dage
Troe, det gavner mere Stat,
Idioter at opdrage
Ved et Bækkeapparat.

Muligt Du det nævne vilde
Skjæbnens bittre Ironi,
At al Underviisnings Kilde
Strømmer daglig der forbi, —
At Miniſteren iſinde
Kunde faae, juſt der at boe, — —
Dog, o Rahbek! bliv herinde,
Sov med Kamma ſødt i Ro!

Tiden Skrift og Træk afbleger,
Moosgroet Steen kun tyder ſvagt,
At Sophie Oehlenſchläger,
Ørſteds Huſtru, her blev lagt.

Digterkongen mange Frænder
Ved sit Hof sig samlet har; —
Tryllelampen Skin udsender
Og gjør Hulen bemantklar.

Men — vi Tvilling-Grave skue
Ved den gamle Støttes Fod, —
Ja — det er Mathildes Tue —
Ogsaa hun sin Mand forlod.
Er vel nogen Roes og Ære
Denne — hendes Husbonds — lig:
„Alt, hvad Menneskket kan være
For et andet, var hun mig!“ —?

Fire Snese og derover,
Tanken lys, men Haaret hvidt,
Bærer han, hvem Livets Bover
Ikke randt just smult og blidt.
O! langt Mere har han baaret:
Ansvar for en Tvivlens Id...
Dybt i Danmarks Bøg er skaaret
Anders Sandøe Ørsteds Tid.

Smukt, naar ſelv man Mindet reiſer
Hyrden, ſom har Hjorden ført!
Af Metal hiſt Støtten kneiſer,
Svagt af Tidens Ruſt berørt.
Der var Malm i Mandens Stemme,
Værdighed i Gang og Blik;
Menigheden ſeent vil glemme,
Fra ſit Kald han ikke gik.

Mens de Nadverbrødet nøde,
Mens han rakte Chriſti Blod,
I ſin Virkſomhed han døde —
Sotteſeng var Alterfod.
Sødt: at leve og at virke,
Sødere: ſit Guldkorn ſtrøe;
Men — Theater eller Kirke —
Sødeſt: i ſit Kald at døe!

Muren var alt lang, men længer
Strakte den mod Øſten ned;
Thi de „Dødes Have" trænger
Aar for Aar til friſke Bed.

Alt ſtaae hele Rækker fyldte,
Kors ved Kors, ſom Støvets Trøſt;
Her den Sandhed man forgyldte:
Dødens Lee har altid Høſt!

Drømmer jeg? — Paa førſte Hjørne,
Op til Muren imod Nord,
Straxt forinden Hækkens Tjørne
Smykker Jøden — Chriſtenjord!
Vil med det han Verden ſige:
Her Parcel jeg har mig kjøbt,
For at viſe: Alle lige
Vorde førſt, naar Muld har døbt!?

Ligemeget! — Nørre, Veſter,
Præſt og Rabbi, Daab og Form, —
Alle ligefuldt vi Gjæſter
Blive for en graadig Orm;
Og naar Domsbaſunen kalder,
Selv Ægyptens Hjørneſteen,
Pyramiders Grundvold, falder
Med forløſte Mumiers Been!

Han, ſom graved' Thorvald Graven
Nær ved Kongens eget Slot,
Fjernt fra Staden her i Haven
Hviler ſelv nu ſødt og godt.
Evig grønnes Kunſtnervaaren,
Er faſt Mark kun Haven her,
Og Cypreſſens Dug er Taaren,
Muſen fælder ved hans Leer.

Nærved Bindesbøll's man redte
Uſings aarle Seng af Muld,
Teppet fælles for dem ſprædte
Vinterſølv og Sommerguld.
Ja, nu kan jeg Sagnet fatte:
Rigt er Jordens Moderſkjød! —
Hvo mon gjemmer fleſt af Skatte:
Enten Liv, hvad heller Død?

Mørkt det vorder nu herinde
Og en Sky for Maanen gled,
Saa jeg længer ei kan finde
Vennerne, ſom ſænktes ned.

Snart vil Malmets Tunge mæle:
Spøgelsernes Stund er nær — —
Ha! jeg snubler over Fjæle,
Som man har opdynget her.

Hvad er det dog for et Øde?
Sjunken Grav ved sjunken Grav.
Ingen freder om de Døde,
Som et Hegn man her dog gav.
Ingen Blomster, ingen Krandse
Har en kjærlig Haand dem bragt,
Kors og Mindesmærker standse —
Hvo blev her da navnløs lagt?

Ak! her skulle Freden finde
De, som ei paa Jord den fandt, —
De, som reiste bort iblinde
Før det sidste Sandskorn randt.
Mod de mangled' til at leve,
Til at døe gav Skjæbnen Mod;
Her i Stilhed lagt de bleve —
Naade, Gud! for Christi Blod!

Ravnen ſkriger, Uglen tuder,
Klokken, ſom nys feſtlig klang,
Midnatstimen dumpt bebuder,
Og jeg ſagtnes i min Gang.
Hid fra Stranden fælſomt lyder
Maagehærens vilde Jagt —
Herligt! Herligt! Alting tyder
Paa forønſket Nattevagt.

Kom da frem fra Ebers Lukke!
Døbningbandſen lad mig ſee!
Standſet Hjerte kan ei ſukke
Mere over Livets Vee.
Derfor Ebers Dands vil være
Lyſtig kun og luftig let;
Liiggevandt med Anſtand bære,
Er dog Aanders Eneret.

Nei! forgjæves mine Blikke
Speide i det mørke Rum,
Aanderne ſig vise ikke
Og den blege Mund er ſtum . . .
Atter Maanens kolde Luer
Lyſe over Haven ned;
Paa det førſte Bræt, jeg ſtuer,
Staaer: „I Graven er der Fred!"

Efter Midnat.

Stille, saa stille som Smerten, naar Støvet
Udstridt har Kampen om Liv eller Død,
Og den Forladte sig sniger bedrøvet
Bort fra det Kammer, hvor Afskeden lød, —
Stille, som der, nu det vorder herinde,
Udenfor synger og sværmer man vel;
Men til Choral de medlidende Vinde
Forme, hvad her vilde saare min Sjæl.

Kjærlighed, Kjærlighed — Kjærligheds Faber! —
Kjærlighed er det, som fattes vor Jord! . .
Mindre energisk vor Tid maaskee hader,
Troskab kan findes i Syd som i Nord;
Offre sig ville nu Mange for Næsten,
Elske ham ret — o, det lærer kun Faa! . .
Hvad er vor Tro og vort Haab, naar forresten
Ikke vi Kjærligheds Budet forstaae?

Her — blandt de Døde — her kan Du det lære
Her Du Dig spørge før Morgen vil gry:
Leved' saa fredeligt Du med de Kjære,
At Du dem freidigt tør møde paany?
Er ei det Veemod, som mægtig nu drager
Dig til den tause, ophøinede Jord,
Blandet med Anger? Mon bittert ei nager
Nu — ak for seent! — Dig mangt skaanselsløst Ord.

Hjertet skal standse og Øiet skal briste,
Døden er Visheb, kun uviss er — naar!
Lev da hver Time, som var det den sidste;
Døden ei spørger om Alder og Aar.
Brødre! o elsker hverandre i Livet!
Deler dets Roser og mildner dets Tjørn!
Svaghedens Stempel blev Alle dog givet.
Elsker hverandre, som Svaghedens Børn!

Ha! er jeg ogsaa vaagen
Og skuffer Synet ei?
Hist aabnes langsomt Laagen
Til de Forløstes Vei.
To Mænd med Alvors Stille
En Byrde bære hid — —
Hvad monne her de ville
Langt over Midnatstid?

Svagt Lygtens matte Straale
Belyſer deres Fjeb — —
Et Indbrud? Døde! taale
I ſlig Forvovenheb? —
De aabne alt behændе
Capellets lave Dør . . . .
Af! nu kan jeg dem kjende;
De kom her ofte før.

Ei tage de, men bringe,
Beſtandig bringe de,
Og høre gjerne klinge
Hiin Høſtmands hvaſſe Lee. —
Gravkamret godt aflukkes,
Dets Leier trygt ſkal bo,
Brat Lygten atter ſlukkes
Og Alt er natlig Ro. . . . .

„Hør, Godtfolk! ſiig, hvo bragde
I nys i Huſet op?“ —
„„En Glut““ — den Ene·ſagde:
„„En Glut, en Roſenknop,
Som ud ſig kunde foldе
I bedre Egne blot;
Vorherre og kan holdе
Imellem af lidt Godt.““ —

„Du troer da, ſom jeg hører,
At der er Liv bag Grav,
At Jorden kun tilhører
Det, ſom man Jorden gav?“ —
„„Naturligviis! Hvi ſkulde
Jeg ellers til min Død
I Hede og i Kulde
Her trælle for mit Brød?““ —

„Men er da det: at leve,
Ei værd at takke for?“ — —
„„Nei, Sligt var Synd at kræve,
Og mindſt af En af Vor!
Slid er vort Lod hernede,
Mangt møiſomt Spadekaſt;
Men hiſt er evig Glæde,
Det troer jeg fuldt og faſt.““ —

„Min Ven! tilgiv, jeg ſpørger“ — —
„„Spørg Han kun ganſke frit;
En Mand, ſom gaaer og ſørger,
Ham bør man ſvare blidt.““
„Vel! ſiig mig, om Du tænker,
Lidt Sorg et Par Snees Aar
En evig Fryd os ſkjænker,
Naar Støvet gjenopſtaaer?“ —

„„Det ſkulde jeg dog mene!
Og herom er min Tro:
De vinternøgne Grene
Hvert Foraar grønnes jo““ — —
„Men naar af Tid og Ælde
Ru Grenen ſelv gaaer ud“ —
„„Om ſaa de Træet fælde,
De ts Frø dog kom fra Gud.

Og ſpireb' derfor atter
Saaſnart dets Time ſlog;
Man ei det rigtigt fatter,
Men Sandhed er det dog.
En Morgenſol fortrænger
Selv Vinternatten lang, —
En Dødsſøvn er lidt længer,
Men ender nok engang.““ —

„Alt Sligt jeg vil indrømme,
Men ſpørger dog, ſom før,
Om evig Fryd Du drømme
For ſtakket Dyd Dig tør?“ —
„„Nei, nei, paa ingen Maade
For Dydens Skyld, min Fa'er!
Men huſk: Alherrens Naade
Ei nogen Grændſe har!““ — —

De gik, og mumled' ſammen
Om en „forloren Søn;" —
Jeg ſagde Ja og Amen!
Til deres fromme Bøn.
Og tidt jeg tænkte ſiden:
Vi til vor Sjælero
Ei bruge Centner Viden,
Men kun et Gran af — Tro.

Ogſaa Maanen nu forlader
Kirkegaardens dunkle Træ'r,
Medens Himlens Perlerader
Skinne meb forhøiet Skjær.
Du, ſom paa den høie Bue
Ordneb' Mælkeveiens Net,
Kan og vil Du ogſaa ſtue
Ned til Jordens ringe Plet?

Det er Kloder alleſammen,
Større, lyſere end vor . . . . .
Nøb hiſt Tvende Edens Gammen?
Staae de Andre udenfor?
Mon hverandre der de myrde,
Falſk mod Ven, mod Fjende haard?
Har man efter Dagens Byrde
Hisſet og en — Kirkegaard?

Guddoms Gaader, ſom forgjæves
Støv i Støvet løſe vil,
For end dybere at væves
Ind i farligt Tankeſpil; —
Vide vi da ret, hvad ſyder
Nogle Favne under Muld?
Og dog ſpørge: Hvad betyder
Skriften hiſt paa Blaat med Guld?

Nogle Favne? — O, jeg trænge
Een, kun een i Jorden vil!
Let kan min Erindring ſprænge
Graven, ſom er kaſtet til.
Alle Kjendte, alle Kjære,
Som før mig til Hjemmet gik,
Alle — Fjernede og Nære —
Staae alt for mit indre Blik.

Hiſt, hvor faſt til Stene røde,
Ikke langt fra Kirkens Chor,
(Frodigt Liv iblandt de Døde,)
Altid grøn ſig Vedbend ſnoer: —
Gamle Ven! Du ſaae os ſænke
Ned Din Viv i Efterhøſt . . . . .
Ikke ſkal Din Sorg jeg krænke
Ved en fad og hverdags Trøſt.

Winſtrup! ene — bramløs — ſtille
Gaaer Du frem med Lokken hvid;
Døden, veed Du, kan kun ſkille
Trofaſt Par en ſtakket Tid;
Ogſaa Dig engang ved Kirken
Venter trende Spader Sand,
Naar fra upaaſkjønnet Virken
Træt Du gaaer til Lønnens Land. —

Blide Stjerner! tidt I ſendte
Trøſtens Straaler paa min Vei .....
Hun, ſom Livets Leg kun kjendte,
Men dets Synd og Sorger ei, —
Hun, min kjære, søde Mille,
Blev Dig her betroet, o Jord! —
Smiler venligt til min Lille,
Høie, blide Stjernegjord!

Nynnet har hun mine Sange,
Seet mod Stjerner paa mit Skjød, — —
O, jeg ſiger tuſind Gange:
„Pigen ſover — er ei død!“ —
Dog den kolde Steen ei hviler,
Før mit Tab er ſladret ud,
Og den hvide Roſe ſmiler
Veemodsfuld: Hun er hos Gud! ...

Tilgiv I, som troligt følge
Med mig her fra Grav til Grav,
At til egen Sorg at dølge
Himlen ei mig Styrke gav!
Ikke gaaer jeg dog herinde,
For paa Medynks Strœng at ſlaae, —
Andre Toner maa jeg finde,
Skal min Samtid mig forſtaae.

Bøier Eder, Jordens Magter,
Jordens Kløgt og Jordens Vid,
For hver djerv og ærlig Slagter,
Som til Hvile bares hid!
Hœrje Borg, ubhungre Hytte
Endſed' kronet Slagter lidt;
Han, ſom her blev Dødens Bytte,
Han beſpiſte Eder tidt.

Nogen Prunk det er vel ſagtens
Og Noblesſen ei tilpas,
Naar de her ved Pengemagtens
Forret tog den førſte Plads;
Men det rigtigt er i Grunden:
Lœrde, Store gavne vel;
Dog det fylder ei i Munden,
Og man er jo — Kjødets Trœl.

En for En jeg ſkal ei nævne
Alle dieſe Braves Navn;
Natten vil ei Tid mig levne,
Og det var til liden Gavn.
Kun ved egen Slid og Møie
Er dog det Mirakel ſkeet,
At man kaſted' deres Høie
Paa — Misundelſens Gebeet.

Ingen maa i Eeg begraves!
Lyder end en gammel Lov,
Som formodentlig vel gaves,
For at lette Orm ſit Rov.
Her dog undertiden hænder, —
Man fra Staden er jo fjern, —
At man Folk til Graven ſender
Ei i Eeg blot, men i — Jern.

Nu — det er omtrent i Orden:
Hvad paa Jord man færdes med,
Tager helſt man ned i Jorden —
Træ hver Snedker, Jern hver Smed.
Vore tapre, bolde Fædre
I længſt ſvundne Hedenold,
Lode ſig i Høien hædre
Jo ved Heſte, Sværd og Skjold.

Derfor undres ikke heller,
Naar Du hist og her nu seer,
Jern paa Jern, mens Jern fortæller:
Støberen ei støber meer! —
Men — trods al forsigtig Iver,
Narrer ham den sultne Orm;
Tidlig eller seent han bliver
Omstøbt i en anden Form.

Herregud! I Nakskoviter!
Ebers Døde os ei send!
Hvo kan vide, hvad der smitter
Selv af salig' Embedsmænd?
Dog — lad Hammerich nu blunde
Efter mangt et Raadstue-Ark;
Ei den Plet vi ham misunde
Paa vor kjøbte Præstemark.

Præstens Mark? — Ja, denne Ager
Præstens været har tilforn;
Men til Døde nu man tager
Det, der Liv gav Rug og Korn.
Skjæbnen underligt det føier — —
Præsten dør dog ei af Sult;
Thi skjønbt Ingen saaer og pløier,
Høster her han ligefuldt.

Stjerner ſynke, Stjerner ſtige —
Viſerne paa Almagts Uhr! —
Men det høie Stjernerige
Er af ſtille, blid Natur.
Nu og da kan ſynes falde
En af Banen voldſomt ud,
Lydløſt vel, mens dog vi kalde
Raſkvæk det for — Stjerneſkud.

Hver, ſom fødes, faaer en Stjerne,
Og den daler, naar han dør, —
O, det Sagn man hører gjerne,
Det gjør Folk i godt Humeur;
Tænk! en Sol for os udſlukkes
Og Planeterne forgaae,
Naar vort lille Øie lukkes — —
Hvad dog Hovmod finder paa!

Men nu blegne de deroppe
Og i Øſt er Dæmring alt,
Rødmende paa Birketoppe
Let en Morgenſtraale faldt.
Fuglen vaagner af ſin Slummer,
Qvidrer ſvagt i Luftens Blaa,
Atter ſkal til Fryd og Kummer
Lyſets Bringer klart opſtaae.

Er da Natten alt tilende?
Og mit Værk jeg har ei endt;
Bud og Hilsen skal jeg sende
End fra mangen tabt Bekjendt.
Ak! den længste Nat ei vilde
Strække til for dette Hverv;
Af de Dødes Rigdomskilde
Kan jeg byde kun en Skjærv.

Tag da forbetførste denne
Sære Sang om Død og Grav;
Ingen skaanselsløs kan nænne
Over mig at bryde Stav!
Blomsten her fra Liig og Baare
Vilden Rose muligt var;
Lad dens Torne Ingen saare
Uden ham, som plukt den har!

Dog det bæmrer stedse mere,
Klamt er Græsset her og koldt,
Nattens Lænker brustne ere,
Som paa denne Plet mig holdt.
Straalende i Purpur stiger
Solens Skive blank og rund,
Og til fattig Sanger siger
Sit Gudsfred! med Guld i Mund.

Tak, Alfader! Tak for Livet,
Med ſit Smil og med ſin Graad!
Tak for Haabet, Du har givet
Imod Dødens bitre Braad! — —
O, hvor ſmile Blomſterenge
I det friſke Morgenbad!
Fugle over Dødes Senge
Synge Livets Jubelqvad. —

Derſom Omſtændighederne tillade det, vil, ſom Fortſættelſe, udkomme: „En Dag paa Frederiksberg Kirkegaard.“

En Nat paa Frederiksberg Kirkegaard (1859). Udkom tillige i Dagbladet 1859, No 120, Flyvende Post, 1859, No 123 og Dansk Maanedsskrift, 1859, 2. Rk:II:483.
Titelblad: CHRISTIAN WILSTER (1797–1840) var en stor Oehlenschlägerbeundrer og havde omkring 1830 som den behændigste og vittigste taget ivrigt del i polemikkerne mellem J. L. Heiberg og »Soranerne«. Wilster var på det tidspunkt lektor i græsk og engelsk ved Sorø Akademi, sml.: Kjøbenhavns-Posten 11. januar 1830 og Flyveposten 1830 No 1 og 8. Citatet stammer fra Wilster's Sang for Danske: Digtninger, Kjbhvn, Reitzel 1827:1:30; sml. i øvrigt Matthæus 17:4.
Side 2 BORGERRET. I årene 1838–44 havde C. C. Rosenhoff været ude for en række beslaglæggelser, bøder og censur, men 1848 var den politiske forfølgelse af Rosenhoff ophørt; han fik fra 1847 kongelig understøttelse, anbefalet bl.a. af J. L. Heiberg og H. C. Ørsted.
Side 5 PEDER VILHELM JACOBSEN (1799–1848) var jurist, historiker og forfatter; 1847 fik han på det kgl. Theater opført Trolddom med motiver fra hexeprocesserne i Helsingør i 1500-tallet. Det nåede kun fem opførelser trods Michael Wiehe's og fru Heiberg's fortrinlige spil (Rubow, P. V.: Saga og Pastiche, 1923:144–62).
THEMIS, retfærdighedens gudinde symboliserer her Jacobsens's stilling som retshistorisk forfatter over for hans af museme skænkede poetiske evner. Atropos er den af skæbnegudinderne, der med saksen overskærer menneskenes livstråd uafhængigt af den enkeltes køn, alder eller gerninger. Jacobsen's gravsted: 1. afd. No 10– sml.: Houmøller's Vandring side 12.
»DUFT« – Jacobsen havde i 1836 skrevet lystspil (Æventyr i Fastelavn) for Studenterforeningen.

Side 6 LARS MATHIESEN (1770–1852), ejeren af det 1801 oprettede traktørsted i Allégade 7, hvor Oehlenschläger, Rahbek og tidens poeter og studenter mødtes – sml. Houmøller's Vandring side 19: Gravsted 1. afd. No 56.

VALBORG, Oehlenschläger's Axel og Valborg, hvori ægteparret N. P. NIELSEN (1828–68) og hustruen ANNA (1803–56) f. BRENØE spillede hovedrollerne. Som Houmøller i Vandring side 18 skriver: »Da hun var den eneste skuespillerinde, hvis talent kunne nærme sig fru Heibergs, og da han havde gjort haneben til den unge jomfru Pätges, er det forståeligt, at forholdet mellem de to ægtepar ikke var det allerbedste.« Gravstedet er 1. afd. No 72.

Side 8 WALTZ, den som 42-årig afdøde skuespiller JOHAN RUDOLPH WALTZ (1811–53) debuterede på det kgl. Theater 1832, blev kgl. skuespiller tre år senere og optrådte til godt en måned før sin død 6/7 1853; sml.: Aumont, A. & E. Collin: Det danske Nationalteater 1748–1849, I–III, 1896–99.

FAURE ORD fra omkvædene i Henrik Hertz's Svend Dyrings Hus, 1837 (1, 8) – oprindelig taget fra Folkevisen Moderen under Mulde.

CETTI, den fra 1817 til det kgl. Theater knyttede operasanger GIOVANNI BATTISTA CETTI (1794–1858). Han var en livfuld, men ikke særlig temperamentsfuld sanger, der endte som syngende kroejer af Christiansminde ved Svendborg. Sml. Houmøller's Vandring side 42, Gravsted 3. afdeling II:202.

Side 9 Digterkongen ADAM OEHLENSCHLÄGER (1779–1850) ligger begravet i 2. afdeling No 50 – sml. Houmøller's Vandring side 24–25 (Billede). Den omtalte CHARLOTTE er hans elskede datter (1811–35), der

som skuespillerinde blev gift med skuespilleren Ludvig Phister (1807–96). Hun døde efter en fødsel.
Side 10 KUKKENBAGER formentlig traktør og bager JENS ANDERSEN HALLEBY (1782–1850), der bl.a. gik de københavnske bagere i næringen, sml. Houmøller's Vandring side 23. Gravsted: 1. afd. No 234.
BANEN, jernbanen mellem København (Dronningens Enghave, hvor nuvær. Hovedbanegaard ligger) og Roskilde åbnedes 27. juni 1847.
KNUD, Bakkehusets berømte KNUD LYNE RAHBEK (1760–1830), der ligger i gravsted 2. afd. No 37. Oprindeligt blev hustruen KAREN MARGRETHE (1775–1829) f. HEGER begravet i gravsted 2. afd. No 184, men hun blev dagen efter mandens begravelse overflyttet til hans gravsted – sml. Houmøller's Vandring side 29–30 og Tholle's Havens Historie side 43.
Side 11 SOPHIE ØRSTED (1782–1818), Oehlenschläger's søster, var Anders Sandøe Ørsted's første hustru, sml. Houmøller's Vandring side 20–21 og Jørgensen, Tr. G.: Anders Sandøe Ørsted, 1933:161 ff. samt Aaberg, C.: Læger, kirurger og livets gang i København omkring 1800. Bibl. f. læger, Kbhvn. 1975:167:198–54.
Side 12 TVILLINGGRAVE hentyder til, at A. S. Ørsted's anden hustru MATHILDE ELISABETH ROGERT (1782–1824) var født samme år som den første: Sophie Oehlenschläger. Mathilde døde pludseligt, mens Sophie's død »var forberedt ved mange Aars Skrøbelighed – sml. Jørgensen: A. S. Ørsted side 163.
ANDERS SANDØE ØRSTED, Den berømte retslærde, der er født 1778, dør først 1860; gravsted: 1. afd. No 53.
Side 13 HYRDEN er kgl. Konfessionarius Hofpræsten MICHAEL FREDERIK LIEBENBERG (1767–1828); han og hans 2. hustru ANTOINETTE THOMASINE (1783–1855) f.

BIRCH hørte til Rahbek's kreds. Under bombardementet 1807 var hun, der da lå i barselsseng, udsat for trakasserier fra englændernes side – sml.: Houmøller's Vandring side 16. Gravsted: 1. afd. No 24 – sml.: Tholle: Havens Historie side 29.

MUREN – den lange mur sml.: Tholle: Havens Historie side 35, 54.

Side 24 JØDEN, må være det af grosserer CHRISTIAN ARNOLD PHILIPSEN 22.11.54 i tyverigsdalerjorden erhvervede gravsted – nuvær. 3. afd. II:20 – hvor hans hustru 30.11.1854 bisattes – sml. Tholle: Havens Historie side 55 og Andersen, O.: Frederiksberg ældre Kirkegaarde 1893:XXIX.

Side 15 GRAVED THORVALD, det var professor MICHAEL GOTTLIEB BIRCKNER BINDESBØLL (1800–56), der trods megen konkurrence fra 1839–48 kom til at indrette Thorvaldsens Museum, i hvis gård billedhuggeren fik sit sidste hvilested. Sml. Houmøller's Vandring side 43, gravstedet er i 3. afd.:II:44.

USSING, der ligger i gravstedet 3. afd.:II:950, er billedhuggeren STEPHAN PETER JOHANNES HJORT USSING (1828–55), hvem Bissen tog sig af. Ussing har lavet en buste af skuespilleren C. N. Rosenkilde og adskillige relieffer.

Side 20 GRAVRØVERIERNE – sml.: Fabritius, Alb: Gjertrud Birgitte Bodenhoff's Mysterium . . Personalhist. Tidsskr., Kbhvn., 1955:75:1–9.

Side 25 WINSTRUP, der har gravsted i 1. afd. No 138 er den kendte mekaniker og opfinder OLE JOHANSEN WINSTRUP (1782–1867). Ikke blot planlagde han en undervandsbåd, han lavede også agerbrugsredskaber og dampmaskiner. Han var en urolig og stridbar natur – sml. Houmøller's Vandring side 22.

MILLE, det kan være Rosenhoff's første hustru CATHRINE MARIA LISETTE *12/2 1807, † 17/6 1841, f. Seefeld; men iflg. hans egne optegnelser i Evangelisk-kristelig Psalmebog (1803) er hun begravet på Petri Kirkegaard – sml. Schrøder, U.: Nogle optegnelser i en salmebog, Personalhist. Tidsskr. 1974:94:162.

Side 26 SLAGTER, det må være hofslagtermester SØREN DIDRIK SACHMANN, død 10/3 1821 som 37-årig, gravsted 1. afd. No 136. Han er ikke nævnt i Hof- og Statskalenderne omkring 1815–20; den første, der nævnes fra 1840 og fremefter er ANDERS N. DEIN (1800–65).

Side 27 EG, sml.: Forordning af 7. november 1682 § 4 og Danske Lov 2-22-32.

Side 28 NASKOVITER, mulig hentydning til justitsråd, byfoged i Nakskov PETER CARL CHRISTIAN HAMMERICH (1795–1856), hvis bror konferensråd, justitssekretær i Højesteret FREDERIK HAMMERICH blev bisat i gravsted 1. afd. No 49.

PRÆSTENS MARK, sml. Tholle: Havens Historie side 34.

Side 30 FATTIGE SANGER; i 1857 havde Rosenhoff netop udgivet digtsamlingen: De Fattiges fattige Sanger – sml. Houmøller's Vandring side 31.

En Dag

paa

Frederiksberg Kirkegaard.

Digt

i

forskjellige Sange og Scener.

Af

Claudius Rosenhoff.

»O! hvor saligt at døe saaledes hen uden Død!«

H. C. Ørsted.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Boghandler H. P. Møller, Gammelmynt 20.

Trykt hos S. L. Møller.

Før Middag.

1. Morgenhilſen.

Guds Fred og god Morgen, Du venlige Plet,
Som Hvile den Livstrætte lover!
Du, Troendes Færge, hvis gyngende Bræt
Skal føre til Salighed over!

Guds Fred og god Morgen, hver Blomſt, ſom med Duft
Sin Kalk nu oplader mod Østen!
Guds Fred og god Morgen, hver Fugl, ſom i Luft
Nu ſynger om Haabet og Trøſten.

Guds Fred og god Morgen, hver Tidſel og Tjørn,
Som frit kan om Frijord ſig ſlynge!
Guds Fred og god Morgen, I luftige Børn,
Som æde kun uden at ſynge!

Guds Fred og god Morgen, Du flittige Bi,
Som raſtløs alt ſamler til Celle!
Guds Fred og god Morgen, Du Snegl paa min Sti,
Som ikke for Huusly maa trælle!

Guds Fred og god Morgen, Du prægtige Sol,
Som natlige Syner forjager!
Straal glimrende ned fra Din guldblanke Stol
Til Dødens tætſaaede Ager!

Guds Fred og god Morgen, alt Stort og alt Smaat,
Som lover os Liſe i Sorgen!
Guds Fred, Broder Hein! trods alt Sort og alt Graat,
Jeg hilſer min Skygge god Morgen!

2. Sommerfuglejagten.

Ungt Liv i Dødes Rige! —
Hiſt ſvæver let omkring
En lille bever Pige
Med Uſtylds kjække Spring.

Fra Kirkegaardens Gange,
Med Hop fra Høi til Høi,
Hun vil ſig gjerne fange
Den Sommerfugl, der ſløi. —

Hvad er det, Du beſtiller?
Standſ Flugten kun, Du Smaa!
Naar Sjæl fra Støv ſig ſtiller,
Du hiin kan ikke naae.

„Nei, Vandringsmand, Du lyver!"
Hun raſk tilorde tog:

„Er det en Sjæl, som flyver?
Det staaer ei i min Bog.

En Orm selv spinder Puppen,
Hvori som død den laa,
Og naar den ud er sluppen,
Da har den Vinger paa.“ —

Aha! min kloge Pige,
Som alt saa Meget veed,
Kan Du mig ogsaa sige
Om Sjælen lidt Besked.

Kan Du mig ei fortælle,
Hvor den da flyver hen,
Naar man i sorte Fjæle
Nedgrov dens fødte Ven.

Kom, sæt Dig ved min Side,
Tael aabent, frit og sandt!
Maaskee Du meer kan vide,
End Hegel selv og Kant. — —

„Dertil jeg har ei Stunder,
Thi jeg maa snart afsted;
Jo meer paa Sligt man grunder,
Jo mindre man nok veed.

Dengang min Moder døde,
Hun sagde blot: „„Bliv god!

Saa vil jeg hiſt Dig møde““ —
Kun halvt jeg det forſtod.

„„Hiſt““ maa ei være nede,
Det kan jeg vel forſtaae,
Og derfor vil jeg lede
Deroppe i det Blaa.“

Deroppe? — O, min Kjære!
Det er Indbildning kun .....
Ei hørte hun paa mere;
Paa Fangſt var atter hun.

---

3. En Reflexion.

Hvi gruble meer og grunde?
Lad Sjælen ſlakke om! —
Veed man da nogenlunde
Hvorfra den i os kom?

Erindring ſlet bevaret
Os har dens første Gniſt;
At nu den er „forklaret,“
Det mener man fuldtviſt.

Dens Indgang ei vi kjende —
Indblæſtes den af Gud,
For ved ſin Støvdragts Ende
Med Suk at drage ud? ...

Bort, bort, ſtormrørte Tanker! —
I lyſe Morgenſtund,
Skal Haabet kaſte Anker
I Troens Klippegrund.

Lad Tvivl ei Sindet tynge! —
Her, paa en ſænket Steen,
Vil jeg om Døden ſynge ....
Hør, hvad det er for En!

4. Dødens Udſeende.

Den Lille græd, den Lille leed,
Med Panden kold, med Kinden heed;
Da ſmilte hun med lettet Sind,
En Engel flagrede derind,
Han kyſſed' Mund og klapped' Kind;
Den Engel, det var — Døden.

Den Gamle klamrede ſig faſt
Til Livets Brag, en kappet Maſt;
Da ſtandſede hans Øk og Vee,
Halvbruſtne Øine kunde ſee
En Knokkelmand med hævet Lee;
Den Høſtmand, det var — Døden.

En Moder paa ſin Sotteſeng
Omfavnede ſin ſpæde Dreng;
Hun havde kunnet græde Blod,
Men nu hun døende forſtod,
At Gud, ſelv da, er fadergod;
Den Tillidsmand var — Døden.

En Doctor ſtod med Hovednik
Og talte Pulsſlag, maalte Blik —
„Med Lampen er det ſnart forbi,
Friſt Olie gyde kan deri
Vorherre knap og mindre vi;“
Lysſlukkeren var — Døden.

Hør Maler, ſom ſaa helbigt traf,
Mal mig dog engang Døden af!
Mal ham i Sort, mal ham i Hvidt,
Med korte eller rappe Skridt,
Derom jeg bryder mig kun lidt,
Naar blot det ligner Døden.

Og kan Du ei ham male ret,
Saa kaſt Din Penſel og Palet!
Thi male ſom en Benrad ham
Med Skaldepande, Livet gram,
Det gjør en Chriſtenkunſtner Skam;
Det ligner ikke Døden!

5. Maleren.

Maler man paa Væggen Manden,
Med den fæle Pryd i Panden,
Er han nær med Horn og Hale;
Og naar vi om Solen tale,
Skinner den. Sligt dagligt hænder.
Derfor juſt ſom jeg mig vender
Til en Maler med min Bøn, —
Seer jeg ogſaa ved en Stotte
Med ſin Penſel og ſin Bøtte
En Apols forlorne Søn.

Meſteren har neppe Stunder,
Travlt han ſmører paa — han „grunder" —
I den unge Morgens Straaler
Han en Tryllekreds udmaaler;
Piben dog han førſt maa tænde,
Graalig Damp jeg ſeer ham ſende
I den rene Æthers Blaa,
Og mens Dug fra Birken drypper,
Kjækt i Pottens Dyb han dypper,
For igjen at ſmøre paa.

Kepler — (Himlens ſtore Maaler,
Død af det, ſom Død kun taaler, —
Død af Sult!) — har Kredſen fundet,
Hvortil, ſom ved Lov, er bundet
Stjerners og Planeters Hære —
En Ellipſe ſkal det være.

Derfor ſindrigt en Oval
Nu bør Støvets Høi omſlutte,
At den kjøbte Jord ei ſmutte
Fra ſin døde Eier ſkal.

Diſſe lange Sandſteens Ringe,
Som ſkal Arealet tvinge
Indenfor en lovlig Skranke,
Er, ſom ſagt, en himmelſk Tanke.
Og vor Maler ufortrøden
Maler Graat i Graat, mens Døden
Under ham lidt dagligt Brød;
Nu han „ſtryger" hele Tiden,
Navn og Datum komme ſiden,
Naar Jordeieren er død.

Men letſindig Tiden kalder —
Hvilken Uret! — For hver Alder
Seer man Ringe her til Grave,
Nogle høie, andre lave,
Og for Magazinets Skatte
Man endog en Maler ſatte, —
Tør Du negte, det er Flid?
Frit hver Levende jeg ſpørger:
Hvor man ſaa for Døde ſørger,
Er det en letſindig Tid?

6. Bisekræmmerens Krands.

Med Krandſen om Armen en Gartner indtreen,
En Stund han alt havde ſpadſeret,
Holdt mig for en Graver eller ſaadanne En,
Der bedre var localiſeret.

Han ſpurgte om Kammerraadindens Grav,
Hvor Krandſen lægge han ſkulde;
I Lune feilagtig Beſked jeg ham gav, —
Tilgiv mig, o Frue dag Mulde!

Først tænkte jeg: lad ham ſmukt lægge den paa
Kong Adams ei mærkede Tue;
Men meente, at Adam nok Krandſe vil faae,
Saavel ſom hiin Kammerraads Frue .....

En Kræmmer, hvis Bod var en rullende Bør,
Var træt af at bisſe og vandre,
Man grov ham et Hul og man jordeb' ham, før
Med Muſik man jordede Andre.

Den Grav blev nu paaviiſt, der Krandſen blev lagt,
Og Gartneren takked' fornøiet;
Jeg vendte mig bort; thi mig ſtod, reent ud ſagt,
En Skjelm eller Taare i Øiet.

7. Et Jordefærd.

Det ringer! Der vil Nogen ind —
Hei, Graver! er Du vaagen?
Var Jorden haard, blev blødt Dit Sind,
Aabn derfor Herbergslaagen! ....
Men Klokken klemter lige galt
(Ah! — Ceremoniellet!)
Den nye Gjæst logerer alt
Herinde i „Capellet."

Nu stiller man sig Par bag Par
(De første — Flor om Hatte),
Mens En foran to Skamler bar
Ser Sorte Hanken fatte.
Til Klokkens Marsch det langsomt gaaer,
Og ofte maa man standse;
Snart stifter man, snart fast man staaer
De alt nedfaldne Krandse.

Man nærmer sig dog Fredens Dal,
Med Toug og Bræder rede,
Da lyder en Farvel-Choral
Til ham, som er bernede.
Basunerne ved Gravens Bred
En sælsom Trøst os sende,
Harmonist spørgende: „Hvo veed,
Hvor nær mig er min Ende?"

Saa taler Præſten Alvors Ord,
De gribe ſelv en Spotter;
Saa kaſter han tre Spader Jord
Og Hovedet han blotter.
Da læſe fromt et Fadervor
De Venner Alleſammen —
Mens Omnibusſen udenfor
Med Hornet tuder Amen!

Nu trykker Præſtens Haand Enhver,
Som ſig til Toget ſlutted';
Man tænker: „Gud ſkee Lov, det er
Ei mig, de her nedputted'!"
Men Graverkarlen venter knap
Til Skaren ſig adſpreder;
Han trækker ud, og hvor han ſlap,
Paa Friſt en Seng han reder.

8. Den vaade Seng.

Den Fred, man lovede Enhver,
Er dog ei ubetinget;
Det bliver ikke ſtille her,
Om Klokken har udringet.

Da kommer „Kirkeværgen" hid,
Med Maalebrev og Skjøde,
Og dividerer Rum med Tid
For mere Ormeføde.

Han giver Ordre, og paany
Med Hakke og med Spade
Der ſørges for et leret Ly
Bag blomſtret Overflade.

Beſtandig travlt — Favn efter Favn —
Man aldrig færdig bliver;
Og denne Celle-Byggen Navn
Af „Fred" endnu man giver? — —

„Den drukner ei, ſom hænges ſkal,"
Et gammelt Ordſprog melder;
Her Mangen ſig fra Galgen ſtjal,
Blev drukket i en Kjælder.

Til ſidſte Stund man øfer vel,
At tør kan Kiſten lande;
Det nytter ei, den ſalig Sjæl
Maa her dog „træde Vande."

For den uhyggelige Tvæt
Man ønſker ſig befriet; —
Vaad eller tør! — Er ei hver Plet
Dog til Opløsning viet?

„Drain" koſter Penge, og vort Ly
Er alt ei ganſke billigt;
Sig lade døde her paany,
Det gjør de Døde villigt.

9. Det første Dodsfald.

Eva, Eva, Stammemoder!
Svart Du ſynded', da Du bragde
Synd og Død i Slægtens Række
Ved et uſelt Æblebid.
Men hvad led Du ei, Du Arme,
Da Din Søn Du myrdet ſkued',
Saae ham bleg og blodig ligge
I en Søvn, hvoraf ei mere
Dine Raab ham kunde vække!
Vi, ſom bedre Søvnen kjende,
Som fra Barnsbeen hørte tale
Om den Søvn, den ſidſte, lange,
Der med Dødens Navn blev ſtemplet —
Vi, ſom gjordes dog fortrolig
Med den Uundgaaelige,
Med dens Poeſi og Proſa,
Bedemand og Skifteretten,
Slette Gravvers og Proclama, —
Vi jo rædes, frygte, bæve
For den Uundgaaelige,
Grue for den kjendte Død.
O, hvor meget, meget mere
Maatte da vor Stammemoder,
Ved for første Gang at ſlue
Døden i det hule Øie,
Gyſe, bæve, frygte, rædes,
Og iſær, naar Dødens Bytte
Var en Søn, var hendes Abel!

Vi jo ſukke, græde, klage,
Naar en Kjær betroes til Jorden,
Skjøndt vi troe paa evigt Gjenſyn.
O, hvor meget, meget mere
Maatte da den arme Eva,
Synden's, Døden's Stammemoder,
Sukke, græde og fortvivle,
Da hun ſaae til Jord at blive,
Hvad af Jord hun end ei troede
Engang ſkulde gjenopſtaae!

10. Ven Døden.

En efter En ſig liſter
Ad den bedæfte Vei;
Hvor Hjertet rigtignok briſter,
Men bløder længer ei.

Det er et Enten — Eller,
Nok værd at tænke paa,
Om vi fra den ſorte Kjælder
Til Lys og Liv juſt gaae.

Men enten faſt man ſover
Den lange Nat i Fred,
Hvad eller man ſtrax gaaer over
Til Dag og Herlighed, —

Saa er dog Moderjorden
Vort fælles, vieſe Hjem,
Og derfor det er i Orden,
At Døren ſtaaer paa Klem.

I mørke Kammer nødig
Vi dog gaae indenfor,
Langt hellere trælle mødig
Og bede Fadervor!

O! hvi for Det ſaa bange,
Som dog ei undgaaes kan,
Som bringer os til de Mange,
Der jo blot gik foran?

II. En Gaade.

Der kom en lille, fiffig Dreng,
Han om en Slægtning ledte,
Og ſaae hvordan de her en Seng
Med Skovl og Spade redte.

Vi talte ſammen ikkun kort,
Han mig en Gaade giver:
„Jo meer fra mig man tager bort,
Jo ſtørre jeg dog bliver."

„Fortabt!“ jeg ſagde, thi jeg er
En Stymper i at gjætte,
Og kom jeg ſtundom Nøglen nær,
Det aldrig var den rette.

Men Graverkarlen, til min Skræk,
Kun pegede paa Muldet:
„Jo mere Jord jeg tager væk,
Jo ſtørre bliver Hullet.“

Ei troer jeg, Manden havde øſt
Af Lærdoms dybe Kilde,
Og dog han Gaaden havde løſt,
Hvad jeg forgjæves vilde.

Ei troer jeg, Drengen Luft og Hav
Og Ild og Vand kan raade,
Og dog hans Gaade var — en Grav,
Som Graven mig en Gaade! —

12. Dødstanker.

Min Skyld til Dig, o Gud! er ſtor
Og bliver neppe mindre;
Her — her, min høie Creditor!
Kan jeg den bedſt erindre.

I Angſt og Nød jeg ſvæved' nys:
En Storm min Snekke kaſter,

Jeg lover Dig et Alterlys
Saa ſtort ſom Skibets Maſter.

Og da Du mig af Faren rev,
Og jeg ſlap paa det Tørre,
Takofferet én Praas ei blev,
Men Gjelden ikkun ſtørre.

Saalunde daglig meer og meer
Mit Regnſkab ſig forvirrer,
Og naar jeg mod en Udvei ſeer,
Mit Øie blindt ſig ſtirrer.

Ak! hverken Anger eller Bod
Mit Løfte kan opfylde;
Gav end jeg hen mit Hjerteblod,
Jeg maa Dig evig ſkylde.

Begjær, min høie Creditor!
Jeg er til Affavn rede,
Jeg vil — hvad jeg ſaa ofte ſvor —
Arbeide ſtrengt og bede.

Jeg trange Kaar vil taale her,
Hvert Kors ſtandhaftig bære,
Fra Morgengry til Aftenſtjær
En ydmyg Tjener være . . . . .

Det baader ei, min Skyld er ſtor —
Ak! var ſelv Døden bitter,

Tag dog mit Liv, o Creditor!
Ifald det Gjelden qvitter.

Men Døden er kun altfor sød
Og skaffer Ro den Trætte;
Paa Livets Kamp Din Fordring lød,
Den vil Du ei udslette.

13. Middagshvile.

Forlængst har Dampen fløitet — hiin skjærende Musik,
Som gjennembæver Egnen med Hvin hvert Øieblik; —
Det snøftende Uhyre, som hjælper Tid paa Sted,
Er mange Mile fjernet fra Kirkegaardens Fred.

Nu lyder Middagsklokken — knap slaaer det tolvte Slag,
Som i to Akter deler den lange Arbeidsdag,
Saa kastes Saug og Øxe og hvad der var i Brug,
Og hjem Enhver sig skynder, som selv har „Dist og Dug."

Min Maler lægger Penslen midt i et dristigt Træk,
Som skulde Dagen melde, da En blev kaldet væk;
Kun Graverkarlen ikke sin Spade sætter bort, — —
Skal han ei holde Middag? Han graver paa „Accord".

Omsider dog Naturen gjør gjældende sit Krav,
Skjønbt nødig han forlader sin Gaade og sin Grav;
Han trækker paa sin Trøie og skentrer hjem til Sit,
Af Døde skal han leve — Gud styrke hans Appetit!

End hiſt og her dog ſysler i Sorgens ſorte Dragt
En Datter eller Moder, ſom Blomſter hid har bragt;
Saa ſtille ſom et Gjenfærd hun pynter Høiens Plet
Og vander den med Taarer, ſaa ſpirer Blomſten let.

Det er ſaa tomt derhjemme, ſaa øde i hver Krog,
Her nærmere den Tabte hun troer at være dog;
Hun ſynes tale med ham, hun ſpørger ham om Raad,
Og ſtjøndt maaſtee han ſmiler, hun briſter ud i Graad.

En Sjeſtas Fred nu herſker; jeg ſelv mig fangen ſeer,
Vil drømme om de Venner, ſom ikke drømme meer;
Med Haanden under Kinden jeg blunder paa en Grav
Og drømmer om de Venner, ſom Døden Forſpring gav.

Efter Middag.

14. Drommeſyn.

Uden Baſſer og Viol,
Uden Fløitens Trille,
I den varme Middagsſol
Vi os bade ville.

Ovenfor er Blomſterflor,
Lyſets Straaler ſpille;
Nede i den kolde Jord
Er der mørkt og ſtille.

Op da til en Ranglebands,
Op nu, alle Døde!
Her er lutter Middagsglands,
Nedenfor er øde.

Venner, Fjender ſlutter Rad
Til et fælles Møde!
Mere mildt til Døbningbad
Solen ſynes gløde.

Gamle Ørſted triner frem,
Stenen ei ham holder;
Han vil ſnakke lidt med dem,
Som os Sorg forvolder.

Stille, Ørſted! ſtille her!
(Hænderne han folder):
Imod Tidens Phariſæer
Var Du kun en Tolder.

Mangt et Malurtbæger maae
Her endnu vi tømme,
Altid huſke, vi er Smaa,
Altid ſmukt indrømme. —

„Hvad for Noget? Som Juriſt
Kan jeg bedre dømme:
Negte ſkal man førſt og ſidſt —"
Ak! Du gaaer idrømme.

Saadan en Bedømmelſe
Alt en Muldvarp røber;
For enhver Indrømmelſe
Man Reſpit jo kjøber.

„Ja, det er vel ganſke ſandt,
Ud paa Et det løber;
Men Reſpit Reſpect kun vandt
Hos en Kandeſtøber."

Neppe har han talt de Ord
Og vil i mig ruſke,
Førend af den ſorte Jord
En jeg ſeer ſig luſke.

Smutter heelt behændig ind
I de nære Buſke —
Det var Luin Harlekin,
(Som viſt Smaafolk huſke.)

Frem igjen han triner ſnart
Pyntet og i Lapper,
Hopper hen, før jeg faaer ſvart,
Og med Briren klapper.

„Hør, Du Drømmer, bliv ei heed!
Tæl paa Dine Knapper!
Jeg var med, da ſidſt vi ſtred,
Og jeg holdt mig tapper.

Men jeg mener dog, at Jens
Helſt bør blive hjemme;
Broderblod lidt mere ænds — —“
„End ſelv Ærens Stemme?“

„Stille, Anders Sandø, tie!
Mindſt vel Du bør glemme,
At Cunctators Nøleri
Bedſt vor Sag kan fremme.

Men kun lidet ſaadan Tviſt
Kan ſig Døde ſømme;
Huſk: paa dette Sted tilſidſt
Alle dog indrømme!“ — —

O, mit arme Hjerte briſt!
Blod fra det maa ſtrømme; —
Jeg om Præſten ganſke viſt
Her har maattet drømme.

---

15. Jonas Collin.

Vær velkommen, gamle Mand!
Hilſet vær af Hjertets Fylde!
Mange vidſte ſmukt Dig hylde,
Glemte dog, hvad de Dig ſkylde —
I et mere trofaſt Land
Vær velkommen, gamle Mand!

Altid holdt Du ærlig Ord; —
(Statsmands Ord tidt lidet frommer).
Løfter nu man let udtrommer,
Men Opfyldelſen ei kommer —
Sikkreſt Havn er under Jord,
Altid holdt Du ærlig Ord.

Du arbeidſom var og brav, —
Eeres Pagt med Muſer knytter —
Kunſtens Ven og tro Beſkytter,
Ven af Alt, hvad Samfund nytter —
Hvile har den lune Grav, —
Du arbeidſom var og brav!

Hvil Dig ud! Du kan ei dø.
Aand for Haand af Dig ei glemtes,
Leen klang og Harpen ſtemtes;
Derfor her Dit Støv kun gjemtes —
Aanden er et evigt Frø —
Hvil Dig ud! Du kan ei dø!

16. Graapſyndreren.

Den Fattige havde et eneſte Lam,
Det ſov i hans Skjød, det aad med ham;
Den Rige havde baade Hjord og Flok,
Men dog det ikke ham ſyntes nok.

En fremmed Gjæſt kom engang til ham,
Da holdt han det ikke for Synd og Skam,
At tage den Fattiges ſidſte Reſt
Og ſlagte den til ſin fremmede Gjæſt.

En Fattigmand havde ei Marmorſteen,
En Blomſt betegned' hans Huſtrues Been;
En Rigmand havde til Overflod,
Hans Frues Hu til hiin Blomſt dog ſtod.

Saa liſted' hun ſig fra den høie Sal,
Og fra den Døde hun Blomſten ſtjal . . . .
I raabe paa Straf — o Meblidenhed hav!
En Affindig kun kan plyndre en Grav.

17. Parcerne.

Paa Norner og paa Parcer
Man ikke længer troer;
Kun Traveſti og Farcer
For Tiden ſtaae i Flor.
Valkyrier og Diſer
Til Grækenland nedbrog,
Mens Guders „Smædeviſer"
Sang danſte Skolepog.

Lad Hedenſkabet ſove
Den lange Dødsſøvn kun!

Men ei man burde vove
At ende Sefflers Blund,
Blot for til Spee at drage
De gamle Guder frem;
Trods Feil i Fordumsdage,
Vi bygge dog paa dem.

Tilgiv! jeg Harpen rører
Paa Chriſtenkirkegaard
For hine trende Møer,
Med Minen ſtreng og haard.
Jeg vil dem gjerne vinde
For Venners lille Flok,
At Lacheſis maa ſpinde
Lidt meer fra Klothos Rok.

Dig Atropos jeg lover
En Guldſax — faaer jeg Raad —,
Hvis ei Du klipper over
For ſnart min Konges Traad.
Vi kan ham ei undvære —
Det blev vort Lands Ruin; —
Men ſtal Du Traad dog ſtjære,
Vælg hellere da min!

Og naar maaſtee det ſtorter
Mig Stakkel paa Metal,
Til „Fremtids" Mol-Accorder
Jeg for Dig ſynge ſtal.

Saa vil jeg ogſaa bede
For nogle Gamle lidt;
Vær ei med Saren rede,
Blev deres Haar end hvidt!

Kun Faa har Dan tilbage,
Som er et Ønſke værd;
Selv Lehmann nu maa drage
Paany i Leddingsfærd,
Alt! naar os Haabet glipper,
Erindring faaer først Krav —
O Parce! hvis Du klipper,
Skaan ham, ſom Begge gav!

18. Birken.

Nærved Kirken
Svaier Birken
Med ſin hvide Sølvertop;
Hver Bedrøvet
Den fra Støvet
Viſer mod Guds Himmel op.

Kaade Hænder
Intet kjender
Helligt ſelv paa viet Mark;
Hovmod friſter,
Og man riſter
Dybt ſit Navn i Træets Bark.

Usle Ære! —
Men endmere:
Blottet har man Stammens Marv!
Fædre have
Sat ved Grave
Hvad til Børn ei gaaer i Arv.

Efter Sommer,
Stormen kommer,
Træet savner da sin Bark.
Blandt de Døde
Sig forbløde
Birken maa, trods viet Mark.

Dog hvi sørge?
Hvorfor spørge:
Hvo har hvæsset Kaadheds Kniv?
Dybt indskaaret,
Krænket, saaret
Blev selv mangt et Broderliv!

19. Kritiserende Besøgende.

Det bliver høist livligt herinde,
De Døde faae talrigt Besøg;
Ei sjelden et troskyldigt Minde
Da bliver en Gjenstand for Spøg.
Modsætning til Alvor man finder
I Spot over Navne og Stil;

Den lønlige Taare, ſom rinder,
Seeѕ ei bag det kritiſke Smil.

En Digter paa Marmortræk regner
Og tænker for fornemme Folk;
Hvor Fyrrebræbt Støvet betegner,
Er Simpelmand Saliges Tolk.
Med Hjertet ſin Gravſkrift han ſkriver;
Og mangler i Verſet en Fod,
Af Hjerter ei miѕdømt det bliver;
Man veed jo, hans Mening var god.

Saa lab da de Dannede ſpotte,
Naar Et eller Andet er glemt!
Lad Feil dem i Sproget kun blotte
Og Navne fordreie i Skjemt, —
Her har jo dog ligefuldt Stevne
Den Rige den Fattige ſat,
Og Jorden vil Forholdet jevne
Omſider med Revl og med Krat.

Beſtandig maa tage tilorde
Kritiken, med Sukker og Salt;
Man døbe, man vie, man jorde —
Der ſtedſe dog Noget er galt.
Om Jordſengen dyb man end reder
Og vel man er „under Kritik“,
Muſeet hver Knokkel opleder
Til Pris for det kritiſke Blik.

20. Døden lurer overalt.

„Beredt paa Døden altid vær!"
Os salig Wesfel raader:
Og han har Ret! Den er os nær,
Slaaer til paa mange Maader.

Den kommer sint i Form af Træk,
Snart plumper den fra Taget,
Snart raſk den river Sømand væk,
Snart bøer han ſeent paa Vraget....

Nys var der Dands i Tivoli, —
Man Intet ſtal forſværge, —
En Mand nær Vandet ſad, faldt i,
Ham Ingen kunde bjerge.

Nu ligger han i Haven her
Og Wesfels Lære ſander:
„Beredt paa Døden altid vær!"
Den ſelv i Dands ſig blander.

Men Mangen i en Statsgrav faldt,
(Hvad let kan Statsmand hænde!)
Og drukned' ei, blev klogtig kaldt —
Ja, Stat og Stad er Tvende!

21. Blomſter-Udſtillingen.

Ei langt fra Kirkens Urtegaard
Et „Haveſelſkab" gives;
Dets Skjæbne ſynes noget haard,
„Udſtillingen" ei trives.
Skjøndt Præmier udſættes tidt,
Man Blomſter faa kun ſender, —
Jeg denne Sag har drøftet lidt
Og troer, jeg Grunden kjender.

De bedſte Blomſter, man formaaer
I Stuen at fremtvinge,
Saa ſnart man lugter Spor af Vaar,
Man helſt herud vil bringe;
Her plantes de med Haabet ned
(Maaſkee for ſidſte Skilling!)
Og Kirkegaarden faaer derved
Den dyreſte „Udſtilling."

Det er en farlig Concurrent
For nævnte Selſkabs Virken;
Her træffes mangen god Bekjendt
Ret yppig ſtaae ved Kirken.
Vel et og andet Ukrudt let,
Som ei Syſtemet kjender,
Kan ſmutte med; men ſmukt man det
Som Relief anvender.

O Hr. Bentzien! hint Selskabs Træl,
Du plante kan og skrive;
Men ei Du kan alligevel
En saadan Flor os give.
Siig: har Du slig en Gyldenlak,
Saa talende som denne,
En Enke nys med Suk nedstak
I Mandens Grav derhenne?

See Christtorn og see Christi Blod,
De purpurrøde Draaber!
See Lilier i Overflod
Med lutter Kongefaaber!
Og see, blandt Floras tamme Børn,
De frodig, friske, vilde!
See Nælde, Tidsel, Skræppe, Tjørn,
Med Liv fra Dødens Kilde!

En kostbar Gjødning, det er sandt,
De Dødes Blomster kræve,
I Vandingen en Diamant,
En Perle tidt maa bæve;
Og ofte maa man dem fornye —
I Høstens Storm de skrante;
Thi de fik intet „Værthuus" Ly,
Som den Bentzienske Plante.

22. Selvmordere.

„Her maatte han ei ſove
Bag Muren, hvor den frelſte Hjord;
Men i de vilde Skove,
I uindviet Jord." — —

Saa lyder det i Sangen;
Men ſaaledes er den nye Tid:
Her jordes nu ſaa Mangen,
Som kom ukaldet hid. —

Af Næringsſorger drevet,
En Borger Haand paa ſig har lagt;
Et Døgn kun længer levet,
Og Biſtand var ham bragt.

Det kunde han ei vente —
Ak! Hjælp man ſjelden Vinger gav —
Sin Vandring ſelv han endte ....
Her grov man ham en Grav.

O! ſeer Du Brødre lide,
Naar det næſtſidſte Anker braſt,
Saa kom med Hjælp itide!
Det ſidſte, det har Haſt! — —

* * *

Tænk ei, at En og Hver er død
Paa Sottesengens lange Leie;
Nei Mangen selv vist Staven brød —
Til Rom og Grav gaae flere Veie!

De lagde just ei voldsom Haand
Paa Livet — (Laanet, som man mener);
Men løste dog det skjøre Baand,
Som Sjæl og Legeme forener.

En nyder Nutid altfor flot,
Han ibelig til Lampen hælder,
Saa blusfer Flammen klart og godt,
Men slukkes snart i mørken Kjælder.

En Anden ved unyttig Oval
Og Fremtids Sorg maa Livet lade;
En Orm sig i hans Hjerte stjal,
Afgnavede dets friske Blade.

En Tredie Fortid randt i Hu
Og Minderne hans Anger vække;
For stolt til Bod, han sniger nu
For tidlig sig bag sorte Dække.

Af sluffet Kjærlighed, af Frygt,
Af krænket Stolthed, Letsinds Følger,
Blev mangen Jordhøi aarle bygt,
Og Ingen seer, hvad Graven bølger.

Ja, Livet kortes overalt,
I gyldne Sale, som i Hytte,
Selv han, som paa en Slagmark faldt,
Igrunden blev et Selvmords Bytte.

Og hun, som svæver sylphelet
Ved Kjerters Glands i Ballets Rækker,
Selvmyrder sig med samme Ret,
Som hun, der for en Rulle trækker.

See, det er Noget Hvermand veed,
Og Noget, Tiden selv betænker,
Naar smukt den lyser Gravens Fred,
Og viet Jord til Alle skjænker!

23. Aftenklokken.

Nu synker Solen bag Granen ned,
Imorgen er Sabbath herude,
Og Klokken ringer til Aftenfred,
Skal Helligdagen bebude . . . .
Saa færdes man just; Alt hvad kan gaa,
Imorgen maa ud i det Grønne,
Og Kistetæderne trækker man paa,
For Ugens Flid at belønne.

Min Skygge vorder alt mere lang,
Det Mørke i Mørket maa soinde.

Velſignede Klokke! Din vante Klang
Mig vækker hvert ſlumrende Minde.
Du lyder, naar Smaaborn man bringer til Daab, —
Du lyder, naar Tro de bekjende, —
Du lyder for Kjærlighed, lyder for Haab,
For Ham, ſom forenes med Hende!

Men meſt melodiſt Du lyder dog,
Naar Den, ſom Du kalder, forſtummer;
Med hvert et drønende Slag, Du ſlog,
Det er, ſom man endte hans Kummer; —
Det er, ſom man ringed' paa Himmerigs Port,
Som Morgengry atter var blevet,
Og ſpørger St. Peder: „Sjæl! hvad har Du gjort?"
Er Svaret: „Har liidt og har levet!"

O Moder! den lød da nu ogſaa for Dig!
Du hørte tilforn det ſaa gjerne,
Naar Malmrøſten pludſelig hævede ſig
Og klang, for at døe i det Fjerne.
Nu luft er Dit Øie, Dit Hjerte ei ſlaaer,
Du hører ei Klokkelyd længer — — —
Hil Hver, ſom til Hvile fra Dagværket gaaer,
Naar netop til Hvile han trænger!

Tilegnelſe.

Til Kirkegaardens Lugekone.

I hele Verden ikke En
Jeg ſaa fortjenſtlig kjender;
Til Dig jeg derfor, ſom Mæcen,
Nu diſſe Sange ſender.
Du ſamler fromt de Dødes Been,
Naar man dem endevender,
Du holder deres Have reen
Med egne gamle Hænder.

O! naar jeg ikke ſynger meer,
Naar man min Ankomſt melder, —
Naar ſeent, naar ſnart mod Vand og Leer
Den ſidſte Skraaplan hælder, —
Naar Du mit Navn paa Brædtet ſeer
Og mulig Taarer fælder: —
Lug Ukrudt fra mit Dødsqvarteer!
Jeg har havt nok af Nælder! —

Indhold.

Pag.

For Middag.

1. Morgenhilsen . . . . . 3.
2. Sommerfuglejagten . . . . . 4.
3. En Reflexion . . . . . 6.
4. Dødens Udseende . . . . . 7.
5. Maleren . . . . . 9.
6. Bisekræmmerens Krands . . . . . 11.
7. Et Jordefærd . . . . . 12.
8. Den vaade Seng . . . . . 13.
9. Det første Dødsfald . . . . . 15.
10. Ven Døden . . . . . 16.
11. En Gaade . . . . . 17.
12. Dødstanker . . . . . 18.
13. Middagshvile . . . . . 20.

Efter Middag.

14. Drømmesyn . . . . . 21.
15. Jonas Collin . . . . . 24.
16. Gravplyndreren . . . . . 25.
17. Parcerne . . . . . 26.
18. Birken . . . . . 28.
19. Kritiserende Besøgende . . . . . 29.
20. Døden lurer overalt . . . . . 31.
21. Blomsterudstillingen . . . . . 32.
22. Selvmordere . . . . . 34.
23. Aftenklokken . . . . . 36.

Tilegnelse. Til Kirkegaardens Lugekone . . . . 38.

En Dag paa Frederiksberg Kirkegaard (1862). Digtet udkom tillige i Dagbladet 1862, No 20, tillæg.

Titelblad – Citatet er ikke identisk med det, C. Hauch anfører i: Ørsted, H. C.: Samlede og efterladte Skrifter, 1852:9:183, hvor det hedder: »I maae ikke være bekymrede, der gjør jo slet ikke ondt«.

Side 4 HEIN, Freund (Bruder) Hein, den af Matthias Claudius i hans Wandsbecker Bote anvendte betegnelse for døden. Hein betyder en indviet lund – et begreb Claudius havde fra Klopstock, sml.: Petersen, R.: Matthias Claudius og hans Vennekreds. Kjbhvn., Schønberg, 1884:125, 191, 222, 318. Om Rosenhoff's stavemetode af fremmedord sml. Noten til Luin Harlekin side 23.

Side 5 HEGEL, den tyske dialektiske idealismes filosof GEORG WILHELM FRIEDRICH HEGEL (1770–1831).

KANT, den tyske oplysningsfilosof IMMANUEL KANT (1724–1804).

MODEREN DØDE, ANNA MARGRETHE NIELSDATTER dør 84 år gammel den 19/7 1861, sml.: Richter's Dødsfald side 924.

Side 9 MALEREN, sml.: Rosenhoff's i 1861 udkomne: Populair Anvisning til Tegning og forskjellige Slags Maling.

KEPLER. Den berømte tyske astronom JOHANN KEPLER (1571–1630) levede sine sidste år i fattigdom og døde af feber og udmattelse efter længere rejse til hest. Hans Astronomia nova seu Physica coelestis (Prag 1609) med de epokegørende fund af planeternes elipsebaner gjorde ham til en banebryder inden for astronomien – et felt, også Rosenhoff så vel som J. L. Heiberg puslede med.

Side 11 KRANSEN, om den tids personligt bundne Kranse, sml.: Tholle: Havens Historie, side 41, 61.
ADAM, Adam Oehlenschläger, hvis gravsted er i 2. afd. No 50 – sml.: Houmøller's Vandring side 24–25.
Side 12 HVO VEED, HVOR NÆR MIG ER MIN ENDE, salmen forfattet af superintendenten i Gräfentonna (Thüringen) GEORG MICHAEL PFEFFERKORN (1646–1732); den har egen melodi og er oversat til dansk af oversekretæren i Danske Cancelli FREDERIK ROSTGAARD (1671–1745).
Side 13 KIRKEVÆRGEN, kammerassessor JOHAN PETER HANSEN, der 1874 tog sin afsked efter mange års tro tjeneste; han døde på Frederiksberg; sml.: Tholle: Havens Historie side 74 og Richter's Dødsfald side 440.
Side 14 DEN DRUKNER EJ, om kirkegårdens manglende afdræning, sml.: Tholle: Havens Historie, side 72.
Side 17 GAADE, Rosenhoff skrev bl.a. 1863: Sphinxer. En samling af Rebus, Gaader, Charader, Palindromer, Homonymer og Logogrypher.
Side 20 DAMPEN, Jernbanen København–Roskilde var begyndt 1847.
Side 22 ØRSTED, det er den retslærde ANDERS SANDØE ØRSTED (1778–1860); om hans virke som dommer, sml.: Jørgensen, Tr. G.: A. S. Ørsted Hans Liv og Arbejde, 1933:41 ff.
Side 23 LUIN HARLEKIN, var en svoger til Casorti-pantomimernes fremfører familien Price; Luin er den engelske udtale for den jødiske danser AMY (ARMAND) LEWIN, der måtte optræde som Harlekin, da Volkersen forlader Tivoli i 1851; sml. Hellssen, H. & E. Sadolin: Harlekin og Columbine, Kbhvn., Carit Andersen,

1944:167, 187 og Nystrøm, E.: Offentlige Forlystelser i Frederik den Sjettes Tid, Kbhvn., Gyldendal, 1910:1:252 (note); 2:136 ff, 168.

Side 24 JENS, den danske litterat JENS BAGGESEN (1764–1826), der synes at have haft et noget intimt forhold til Sophie Ørsted, sml.: Preisz, D. i Dahl & Engelstoft (edd): Dansk biografisk Leksikon 1944:26:586–88.

IONAS COLLIN, Geheimeconferensraaden (1776–1861), der blandt mange andre gode gerninger tog sig varmt af H. C. Andersen (1805–75), sml.: Houmøller's Vandring side 17–18, Gravsted i 1. afd. No 36. Rosenhoff erindrer den korrekte bogstavering af Ionas Collin – og ikke som senere tider har anført det: Jonas.

Side 26 PARCERNE, de tre gudinder CLOTHO, LACHESIS og ATROPOS, der rådede over menneskenes fødsel og liv; iflg. Hesiod var de døtre af Jupiter og Themis. Clotho, den yngste, herskede over fødselsøjeblikket, medens Lachesis spandt livstråden, og Atropos skar livstråden over: sml.: Lemprière, J.: Classical Dictionary, London, Routledge, 1902:433.

NORNER, de tilsvarende nordiske gudeskikkelser, hvor URD tager vare på fortiden, VERDANDE på nutiden og SKULD på fremtiden; sml. Bæksted, A.: Guder og Helte i Norden, Kbhvn. Politiken, 1965:45, 180 ff.

VALKYRIER, oprindeligt skrækkens gudinder, senere glædespigerne i Valhal, sml.: Bæksted: Guder og Helte, side 52, 57 ff.

DISER, senere navn for norner og valkyrier, sml. Bæksted: Guder og Helte, side 181 ff.

Side 27 MØRER, en af atlantiderne, døtre af Atlas, der efter at have giftet sig blev grundlæggere af nationer

og byer. De kaldes også nymfer eller Hesperider – efter moderen Hesperis; sml.: Lemprière: Classical Dictionary: 364 (Moera) og 92 (Atlantider).

KONGE, FREDERIK VII (1808–63), der 1848 skaffede Rosenhoff amnesti – efter at J. L. Heiberg og H. C. Ørsted året før havde sikret poeten årlig kongelig understøttelse på 200 rigsdaler til betaling bl.a. af resterende bødegæld.

Side 28 LEHMANN, ORLA LEHMANN (1810–70), der fra 1854 til 1861 var »den Atlas, der bar Landstinget paa sine stærke Skuldre og dermed bidrog til at præge Lovgivningsarbejdet i bred liberal Aand.« sml.: Jensen, H. i Dahl & Engelstoft (edd.): Dansk biografisk Leksikon, 1937:14:213–14.

BIRKEN, sml.: Tholle: Havens Historie, side 132.

Side 33 BENTZIEN, den bekendte kunstgartner JULIUS AUGUST BENTZIEN (1815–82), der efter studier i udlandet 1848 blev gartner ved Selskabet til Havedyrkningens Fremmes Have, den 1837 anlagte Haveselskabets Have. Oprindelig havde den plads mellem Frederiksberg Allé og Vesterbrogade og fra 1884 på det oprindelige sted for den ældste Frederiksberg Kirke; efter uoverensstemmelser trak Bentzien sig i 1864 tilbage fra stillingen og kastede sig over anlægsgartneri; sml.: Lange, A. i Dahl & Engelstoft (edd): Dansk biografisk Leksikon, 1924, 2:384–85 og Tholle: Havens Historie side 13 ff samt Lebech, M.: Frederiksberg gennem 300 Aar, 1951:223.

CHRISTTORN, om de nævnte planters betydning se Tholle: Havens Historie, side 60,73.

Side 34 SELVMORDERE; i 1832 skød dekorationsmaleren POUL GRUM ANKIEL (1792–1832) St. Grønnegade

259, sig på flyttedagen den 16/12 i Frederiksberg Hauge; 22/10 s.å. begravedes han med jordpåkastelse efter skrivelse fra Frederiksberg Birk i gravstedet 3. afd.:II:144. Han blev 1822 gift med AMALIE WANSCHER (1800–81), der derefter måtte holde skole for »bedre Folks Børn« i Lille Strandstræde 18; sml.: Rasmussen, Harald Vald.: En Levnedsskildring ved Hans Børn. Trykt som manuskript, Kbhvn. 1897:9 og Rode, H.: Ahnentafel Rode, Zeitschr. f. Niedersächs. Familienkunde, 1937:19, No 9/12.

Side 37 KLOKKE, Grundtvigs »Kirkeklokke, ej til Hovedstæder . . .« blev skrevet i 1845, sml. Tholle: Havens Historie, side 17.

MODER, den førnævnte ANNA MARGRETHE NIELSDATTER, der dør 19/7 1861 og begraves på St. Petri Kirkegaard.

Side 38 LUGEKONEN, som Tholle i Havens Historie side 73 anfører: »var der mon kun én?«.

Supplerende litteratur:

AABERG, C.: Læger, Kirurger og Livets Gang i København omkring år 1800. Bibl. f. Læger, 1975:167:109–54.

BAGGE, P. & P. Engelstoft: Danske politiske Breve fra 1830–49. I-IV Kbhvn., 1945–58.

BARFOD, FREDERIK:Caspar Claudius Rosenhoff. Illustr. Tidende, Kjbhvn., Forlagsbureauet, 1868–69:10:165–69.

BOBÉ, K.: Die deutsche St. Petri Gemeinde zu Kopenhagen. Kbhvn., 1925.

BOKKENHEUSER, K.: Vejen gaar min Tro over Vesterbro. Kbhvn., 1913.

BORCHSENIUS, O.: Fra Fyrrerne. Kjbhvn., 1878.

BORUP, M.: Johan Ludvig Heiberg. I-III. Kbhvn., 1949.

CHRISTENSEN, CARL C., L. BOBÉ & FR. WEILBACH: Frederiksberg. Kbhvn., 1937.

CHRISTENSEN, VILLADS: Dødsstraffen. Det ny Aarhundrede, Halvmaanedsskrift, Kbhvn., 1904:1:204–06.

CHRISTENSEN, VILLADS: København 1840–1857. Kbhvn., 1912.

DAVIDSEN, I: Fra det gamle Kongens Kjøbenhavn. I-II. Kjbhvn., 1880–81.

DAVIDSEN, I: (=Petersen Fuldmægtig): Gamle Minder fra Frederiksberg og Vesterbro. Kbhvn., 1953.

DUMREICHER, C.: Grevinde Danners bibliotek. Kbhvn., Bogvennen, 1956:11:82–100.

EHRENCRON-MÜLLER, H.: Anonym- og Pseudonym-Lexikon. Kbhvn., 1940.
ERSLEW, TH. H.: Almindeligt Forfatter-Lexicon. I-VI. KKbhvn., 1847:2:689–91, 1864:supp. II:829–33.
FRIIS, AA.: Fra det Heibergske Hjem. Kbhvn., 1940.
GLENZDORF, J. & FR. TREICHEL: Henker, Schinder und arme Sünder. I-II. Bad Münder/Deister, W. Rost, 1970.
GRANDJEAN, L. E. & A. FABRITIUS: Den lille Portrætkunst. Kbhvn., 1949.
HOUMØLLER, SV.: Paa Vandring i den stille Have. Kbhvn., 1969.
JØRGENSEN, HARALD: Trykkefrihedsspørgsmålet i Danmark 1799–1849. Kbhvn., 1944.
JØRGENSEN, HARALD: Da censuren blev opgivet. Kbnhv., 1970.
KRAKS VEJVISER: Minderige Huse. Kjbhvn., 1922:167.
LEBECH, M.: Frederiksberg gennem 300 Aar 1651–1951. Kbhvn., 1951.
MANDIX, JACOB: Danmarks Tilstand for omtrent tredsindstyve Aar siden. Kjbhvn., 1830.
MATTHIESSEN, HUGO: Bøddel og Galgefugl. Kbhvn., 1910.
MUNCH, P.: Det danske Folks politiske og nationale Gennembrud efter Julirevolutionen (1830–1848). Kbhvn., 1904.
MÜLLER, P. LÆSSØE: i, Dahl, S. & P. Engelstoft (edd.): Dansk biografisk Leksikon, 1941:20:36–37.
NATIONALMUSEET: Historiske Huse i det gamle København. Kbhvn., 1972.
NORRIE, G.: Sorø Akademis Læger. Kbhvn., 1940:48–56.

PETERSEN, JUL.: Kopper og Koppeindpodning. Kjbhvn., 1896.

PETERSEN, RICHARD: Matthias Claudius og hans Vennekreds. Kjbhvn., 1884.

PLENGE, J.: Nogle Træk af Livet i Kjøbenhavn for en Menneskealder siden. Kjbhvn., 1873.

RUBIN, M.: 1807–14. Fr. VI's Tid. I-II. Kbhvn., 1892–95.

SCHMIEGELOW, E.: Rudolph Buchhave. Nord. Medicin, Kbhvn., 1939:1:805–14.

SCHRØDER, U.: Nogle Optegnelser i en Salmebog. Personalhist. Tidsskr. 1974:94:157–63.

SIGERIST, H. E.: Civilization and Disease. New York, Cornell Univ. Press, 1945:216–26.

SNORRASON, E. & FR. TREICHEL: Tønderskarpretteren Johan Christoph Støckler's Slægtskabsforbindelser. Personalhist. Tidsskr. 1970:90:153–63.

SNORRASON, E.: Bøddelsværd. Vaabenhistor. Tidsskr. Kbhvn., 1970:3:19–26.

SNORRASON, E.: The Danish Physician Carl Otto (1795–1879) and Phrenology. (i: Lesky, E. (ed.): Wien und die Weltmedizin. Wien, H. Böhlau, 1974:146–58.